

Тыгъэгъазэм и 1-м Адыгэ Республикэм ихыкумхэр зызэхашагъэхэр илэс 90-рэ мэхъу

Адыгэ Республикэм ихыкумашлэху ыкIи иветеранху лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Адыгеим ихыкумхэр зыцыхащэгъэхэр илэс 90-рэ зэрэхурэм фэшI гуфэбэныгъэ хэлъу тышгуфэгъушIо!

1922-рэ илэсым ихыкумхэм я Совет зэрэхашагъэхэр Адыгеим ихъэралыгъо гъэпсыкIэ уцунымкIэ ыкIи хэхъоныгъэ ышIынымкIэ мэхъаншIо зилэ хуэгъэ-шIагъэу цытыгъ. А лъэхъэнэ къыным Адыгэ автоном хэкум чIыпIэу ыубытырэм хабзэр цыгъэпнытэгъэнымкIэ ихыкум къулыкъум пшъэралыгъо зышIуихыщтыгъ.

Илэс 90-у блэкIыгъэм Адыгеим ихыкумхэм гъогу хылыгъ, гъогуихо къакIугъ, кадрэхэм алъэныкъокIи, зэхъэнэ ИохъэмкIи мыззу, мытIоу ахэм зэхъокIыныгъэхэр афэхъуэгъэх, ау къэнэжыгъэр анахъ шъхъалэр ары — цIыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яшъхъафитыныгъэхэмрэ къэухъумэгъэнхэр, обществэр къэралыгъомрэ яфедэхэм адэмыхынкхэр.

Непэ уахътэм пшъэралыгъо хэбзэгъуцух. Ахэм зыкIэ ащыц тапэкIи правосудием хэхъоныгъэ егъэшIыгъэныр, цIыфхэм яфитыныгъэхэмрэ яшъхъафитыныгъэхэмрэ цыхъэшIэгъоу ухъумагъэ хъунхэмкIэ амалышIухэр ягъэгъотыгъэнхэр.

Цыфхэмрэ къэралыгъомрэ тапэкIи зэрищыкIагъэм тетэу ухъумэгъэнхэмкIэ Адыгеим ихыкумхэм ащылажъэхэрэм ялэпIэсэныгъэрэ яшъхъафитыныгъэхэр амалышIухэр къызэралыгъэхэм тицыхъэ телъ.

ЗэкIэми тышгуфэлъало псауныгъэ пытэ, насып, цыгъэ-кIэу шъуилэну, Адыгэ Республикэмрэ зэдытие Хэгъэ-гуихоу Урысые Федерациемрэ яфедэ зыхэлъ Иохъу шъу-фэлажъэрэм тапэкIи гъэхъагъэхэр цышIушIынху!

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ
ТХЪАКIУЩЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и
Тхъаматэ игуадзэу ИЭЩЭ Мухъамэд

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Сэнэхъатхэр ягъэгъотыгъэнхэмкIэ ыкIи общественнэ ИохъэшIыныгъэ гъэхъэгъэ инхэр зэригъэхэм, къызыхъуэгъэр илэс 65-рэ зэрэхурэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Цытхуэ тамыгъэу «Законыр. Пшъэралыгъо. Цыфхэмрэ» зыфилорэр фагъэшъошагъ Зяблов Николай Григорий ыкъом, ублэпIэ сэнэхъат гъэсэныгъэ зыцарагъэгъотырэ къэралыгъо учреждениеу «Профессиональнэ лицееу N 4»-р зыфилорэм ипашэ.

Культурэр къэухъумэгъэнымкIэ ыкIи хэхъоныгъэ егъэшIыгъэнымкIэ, къыткIэхъуэхэрэр цIыфыгъэ шэпхъэ дахэхэм арыгъуазэхуэ пIугъэнхэмкIэ, тхылъеджэпIэ Иохъым зегъэушъомбгъуэгъэнымкIэ гъэхъагъэу илэхэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Цытхуэ тхылъ фагъэшъошагъ Ишъхъэмфэ Мае Яхъе ыпхъум, муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ «Шэуджэн районым» ибюджет учреждениеу «Шэуджэн районым ит псэупIэхэм я Гупчэ тхылъеджэпI» зыфилорэм културэмкIэ иотдел ипашэ.

Илэсыбэ хуэгъэу шIуагъэ къытэу Иохъу зэришIэрэм, ИэпIэ-гъэсэныгъэ ин зыхэлъ ИохъэшIэхэм ягъэхъазырын илэхъышхо зэрэхъышхыгъэрэм апае Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Цытхуэ тхылъ фагъэшъошагъ БэщыкIо Аслъан Хъазизэ ыкъом — апшъэрэ сэнэхъат гъэсэныгъэ зыцарагъэгъотырэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ къэралыгъо университетыр» зыфилорэм икьутамэу къалэу Шытхъалэ дэтым ипашэ.

ЯмэфэкIкIэ афэгъушIуагъ

Адыгеим ихыкумхэр зызэхашагъэхэр илэс 90-рэ зэрэхурэм фэгъэхыгъэ мэфэкI зэхъыгъэ тыгъуасэ Мыекъуапэ щыкIуагъ. Ащ хэлэжыгъэх Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ТхъакIуцынэ Аслъан, УФ-м и Апшъэрэ Хыкум дэжъ цыгъэ хыкум департаментым игенеральнэ пащэ игуадзэу Юрий Органовыр, АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхъаматэ игуадзэу Иэщэ Мухъамэд, федеральнэ инспектор шъхъалэу Лылужъу Адам, хэбзэхъумэкIо, къалэ ыкIи район администрациехэм япащэхэр, Къэбэр-тэе-Бэлъкъар Республикэм къыкIыгъэ лыкIохэр, нэмыкIхэри.

районхэм ащылэ хыкумхэм ыкIи зэгъэшIужь хыкумхэм унашъоу ашIыгъэхэм икIэры-кIэу зэрэхэплэжыгъэрэм, зифитыныгъэ аукъогъэ цыфхэм Иэ-пылэгъу зэрэфэхурэм мэхъан-нэхъо зэригъэр АР-м и Лышхъ-хъэ къылуагъ. Общэ юрисдик-цией непэ Иохъу шъышIэрэ хыкумэшIи 107-р квалифика-ция ин зилэ ИохъушIэху зэрэ-щытхэр, ахэм ащышIэбэм къэ-ралыгъо тын лъапIэхэр ыкIи щытхуэцIэхэр къызэралэжы-гъэхэр республикэм и Лышхъ-хъэ къыхыгъэщыгъэх.

— Иохъу шъушIэрэм, шъып-къагъэу шъухэлъым, пшъэдэ-кIыжъэу шъухыгъэрэм афэшI тыкызыэрэшIуфэразэр джыри зэ къыхэзгъэщымэ сшIоигъу. ТапэкIи арэушIэу щытэу шъу-ипшъэралыгъэр зэрэжыгъэцэ-кIэщтым сицыхъэ телъ. Псау-ныгъэ пытэ шъуилэу, шъуи-гъэхъагъэхэм ахэжыгъахъозэ, Адыгеимрэ зэдытие Урысые-мрэ хэхъоныгъэхэр ашIынхэм шъудэлэжъэнэу шъуфэсэIо, — къылуагъ кIэухым ТхъакIуцы-нэ Аслъан.

УФ-м ихыкум департамент ипащэу Александр Гусевым ыцIэкIэ зимэфэкI хэзыгъэунэ-фыкIыхэрэм, ветеранхэм Юрий Органовыр къафэгъушIуагъ. Республикэм ихыкум системэ хэтхэм гъэхъэгъэшIоу ялэхэм ахагъахъозэ ыпэкIэ лыкIотэн-хуэу къафэлъэIуагъ.

МэфэкI шIыкIэм тетэу кIо-гъэ зэхъыгъэ къышIуышIагъ ыкIи ИохъушIэгъуэхэм къафэгъу-шIуагъ АР-м и Апшъэрэ Хы-кум и Тхъаматэу Трахъо Ас-лъан. Илэс 90-рэ хурэ тарихъ гъогуэр къэзыкIугъэ къулыкъум игъэхъагъэхэм, тапэкIэ пшъэ-рылэу зыфигъэуцужыкхэрэм ар кIэкIэу къагъушIагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтхэр А. Гусевым ты-рихыгъэх.

Иохъуабзэм республикэм и Лышхъуэ пэублэ псалъэ къы-щишIыгъэ зимэфэкI хэзыгъэ-унэфыкIырэ псэуми игуапэу къафэгъушIуагъ.

— Лыгъэныгъэ зыфэсшIырэ хыкумашIэхэр, Адыгеим ихы-кум системэ ИохъушIэхэмрэ иветеранхэмрэ, шъуимэфэкI фэшI сыгу къызделэу сышъу-фэгъушIо, — къылуагъ Тхъа-кIуцынэ Аслъан къызэрэ-угъонгъэхэм закъыфигъазэзэ. — Хабзэр Адыгеим ша-мы укъоным фэшI илэс 90-кIэ узэ-кIэбэжыгъэм зэхъагъэу къу-лыкъум ишIогъэшхо къызэ-рэкIуагъэм щэч хэлъп. Къэ-ралыгъом ихыкум системэ шъу-хэтэу хэбзэ зафэм иедзыгъохэр зэкIэ къэшъукIугъэх, опытышхо шъуIэкIэлэ хуэгъэ, непэ ар зэ-рифэшъуашъу шъогъэфедэ. Мы мафэм тыгу къэтэгъэкIы-жыкх Адыгеим ихыкум сис-темэ зыпкэ иуцонымкIэ Иохъу-шхо зышIагъэхэр. Ахэр совет-скэ хэку народнэ хыкумым иапэрэ тхъамэтагъэу Сергей Луцэвыр, илэс 25-м къыкIоцI Адыгэ хэку хыкумым ипэ-щагъэу Наурзэ Борис, респуб-

ликэм иквалифицированнэ хы-кум хэхъоныгъэхэр ышIынхэм дэлэжыгъэ ДелэкIо Ерстэм. Хыкумым имэхъанэ зыкы-гъэлэтыгъэным ыкIи цыфхэм ащ цыхъуэ къыфашIырэр гъэ-пытэгъэным ишъыпкъэу пылъ АР-м и Апшъэрэ Хыкум джырэ уахътэ и Тхъаматэу Трахъо Аслъан.

Цыфхэм яфитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм, хэбзэхъу-хъагъэм къыдилыгъэрэ лъэ-ныкIо псэури гъэцкIэгъэным хыкумым икьулыкъушIэхэм аналэ зэрэтырагъэтырэр, ащкIэ обществэр къызэрэфэразэр республикэм ипащэ ипсалъэ къышIыхыгъэщыгъ. Урысыер пштэмэ, присяжнэхэм ыкIи зэгъэшIужь хыкумашIэхэм яинститут апэу зыцыхащэгъ-уэхэм республикэр ащышI. Джаш фэдэу хыкум сообще-ствэм икьулыкъу шъхъалэху хыкумашIэхэм я Советрэ як-валификационнэ коллегиярэ за-ушъомбгъун алъэкIыгъ. Обще-ствэм мэхъанэшхо зэритырэ уголовнэ ыкIи граждан Иохъу АР-м и Апшъэрэ Хыкум зэ-рээжирыхэрэм, къалэхэм ыкIи

Итхыгъэ анахь дэгъоу кыыхагъэщыгъ

Гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» илофышлэ ныбжьыкIэу Татьяна Филоновам журналистхэм я Урысые зэнэкъокъоу «PRO Гъэсэныгъ—2012»-рэ зыфилохэм теклоныгъэ кыщыдихыгъ.

Илъэс заулэ хъугъэу зэнэкъокъур УФ-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ и Министерствэ зэхещэ. Гъэсэныгъэм фэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр кы-

зыгъэхьэрэ журналист анахь дэгъухэр кыыхагъэщых. Мыгъэ Урысыем ичIыплэ 62-мэ ялы-клохэм ИофшIэгъэ 532-рэ кырахылаагъ.

Зэнэкъокъуэм лъэныкъо зэфэшхьафхэр кыдылгъэгъэщыгъ. Ахэм ащыщ «Модернизацием фэгъэхьыгъэ анахь тхыгъэ дэгъу» зыфилохэр. ИофшIэгъэ 80-у кырахылаагъэм щыщэу Мыекъопэ лицееу N 19-м ищыскIэ еджапIэм светскэ этикэм иурокхэр зэрэщыбгъэхьын плъэкIыштыр кызылотыкIрэ тхыгъэу «Урок для души» зыфилоу «Советскэ Адыгеим» ижурналистэу Татьяна Филоновам зэнэкъокъуэм рыхылаагъэр анахь дэгъоу алытагъ.

Мы мафэхэм Татьянэ Москва щылаагъ. Урысые Федерацием гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ иминистрэу Дмитрий Ливановыр теклоныгъэ кыдзыхыгъэхэм кыафэгъушIуагъ ыкIи гъэсэныгъэм ианахь темэ шхьаIэмэ ащыщэу гъэкIэжыным ехылаагъэу зытхыхэрэм зерафэразэр ащ кыIуагъ.

— Тиминистерствэ рыхъухьэхэрэр цыфхэм алыгъэлэсыгъэнхэр, шхьэхыгъэу ахэм татэгущыIэныр типшъэрлыгъ шхьаI. Гъэсэныгъэм илъэныкъо непэ щыкIорэ зэхьокIыныгъэхэр тицIыфхэм алыгъдгъэлэсыным тэ тимызакъоу, журналистхэри кыхэлажэх, — кыIуагъ Д. Ливановым.

Нэужым теклоныгъэ кыдзыхыгъэхэм дипломхэр афигъэшшоагъэх.

Шъугу къэдгъэкIыжын Адыгеим ижурналист ныбжьыкIэ Урысые зэнэкъокъуэм ятIонэрэу теклоныгъэ кызырэщыдихырэ.

ПАТЫКЪО Анет.

НыбжьыкIэхэр зэнэкъокъугъэх

2012-рэ илъэсыр Урысые Федерацием итарихь и Илъэсэу зэрагъэнэфагъэр кыдалгытэзэ, мы мафэхэм Адыгэ къралыгъо университетым и Мыекъопэ къралыгъо гуманитар-техническэ колледж «Сыд? Тыдэ? Сыдыгъ?» («Что? Где? Когда?») зыфилохэр зэнэкъокъу щызэхашагъ. Мыекъуапэ иадминистрацие ныбжьыкIэ ИофхэмкIэ иотдел Иофхьабзэм кIэщакIо фэхьугъ. ЗэкIэмкIи купитф ащ хэлэжыагъ. Иофхьабзэм зэреджагъэхэр «Сэры ыкIи сикъал». Ащ кыххэкIэу, зэнэкъокъуэм хэлэжыгъэ ныбжьыкIэхэм Мыекъуапэ фэгъэхьыгъэ шлэныгъэу аIэкIэлъымкIэ заушэтэгъ. Къалэм итарихь, ащ щыхагъэунэфыкIырэ мэфэкIхэм, хъугъэ-шIэгъэ гъэшIэгъонэу кыщы-хъухэрэм, гъогухэм ацIэхэм хэшIыкIэу афырIэр кыагъэлэгъуагъ. Хэгъэу зэошхом игъом нэмыц-фашист техакIохэр Мыекъуапэ кызыдэхьэхэ лъэхъаным фэгъэхьыгъэ хушъхьафыкIыгъэ улчIэхэм яджэуапхэр ныбжьыкIэхэм къраратыжыгъэх.

Зэнэкъокъуэм кыдыхэлгытагъэу, куп пэпчъ гъэшIэгъонэу ыкIи ямышIыкIэу зыкыгъэлэгъуагъ, творческэ лъэныкъомкIэ сенаушыгъэу ахэлъыр агъэфедзэ теклоныгъэ кыдахаыным фэбэнагъэх. Ушэтын ИофшIэхэмкIэ Иофхьабзэр зэфашIыжыгъ.

Мыекъуапэ ищIыф гъэшIуагъэхэу жюрим хэгъэхэм ныбжьыкIэхэм шлэныгъэу кыагъэлэгъуагъэм осэшхо фашыгъ. Апэрэ чIыплэр

зыфагъэшшоагъэр эколого-биологическэ лицееу N 35-м икIэлэеджэкIо куп, ятIонэрэ чIыплэр социальнэ ыкIи информационнэ шIыкIэхэмкIэ лицееу N 34-м кыкIыгъэ кIэлэеджакIохэм, ящэнэрэр искусствэхэм яколледжэу Тхьабысым Умарэ ыцIэ зыхьырэм истудентхэм кълэжыгъ. Теклоныгъэ кыдзыхыгъэхэм шIухьафтынхэр аратыгъэх. Анахь дэгъоу зыкъэзыгъэлэгъогъэ ныбжьыкIэхэм Адыгэ къралыгъо университетым и Мыекъопэ къралыгъо гуманитар-техническэ колледж чIэхъан амал кызытырэ сертификатхэр афагъэшшоагъэх.

(Тикорр.).

Медаль кыратыгъ

БлэкIыгъэ гъэмафэм Краснодар краимкIэ къалэу Крымскэ псыр кызыщесум, тхьамыкIагъоу кыыхыгъэм идэгъэзыжын хэлэжыгъэ къулыкъушIэхэр мы мафэхэм кыыхагъэщыгъэх. УФ-м хэгъэу кIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ икъулыкъушIэ анахь чанхэм медалэу «За доблесть в службе МВД» зыфилохэр ятыгъэным фэгъэхьыгъэ унашъом УФ-м хэгъэу кIоцI ИофхэмкIэ иминистрэ кIэтхагъ.

Медаль кызыфагъэшшоагъэхэм ащыщ хэгъэу кIоцI ИофхэмкIэ АР-м и Министерствэ икъулыкъушIэу, психологэу Дмитрий Беловыр. ТхьамыкIагъо хэфэгъэ цыфхэм ар психологическэу IэпыIэгъу афэхьугъ.

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэм ятIокIэнэрэ зырэ зэхэсыгъо 2012-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 5-м щыIэшт.

Зэхэсыгъом зыщакхэплэгъэштхэ Иофыгъохэм ахагъэхьагъэх мы кыкIэлъыкIохэрэр: законопроектхэу «2013-рэ илъэсымкIэ ыкIи 2014-рэ, 2015-рэ илъэсхэм ячэзыу палъэкIэ Адыгэ Республикэм иреспубликэ бюджет ехылаагъ», «2013-рэ илъэсымкIэ ыкIи 2014-рэ, 2015-рэ илъэсхэм ячэзыу палъэкIэ Адыгэ Республикэм шIокI зимыIэ медицинэ страхованиемкIэ ичIыплэ фонд ибюджет ехылаагъ» зыфилохэрэм, «Адыгэ Республикэм изаконхэу «Муниципальнэ образованием ипашэ ихэдзын ехылаагъ», «Культурэм ехылаагъ», «Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ коммиссие ехылаагъ», «Чыгум епхыгъэ зэфыщытыкIэхэр гъэтэрэ-зыгъэнхэм ехылаагъ», «Адыгэ Республикэм щыпсээрэ цыф куп заулэмэ социальнэ IэпыIэгъу ягъэгъотыгъэным ехылаагъ» зыфилохэрэм зэхьокIыныгъэхэр афэ-

шIыгъэнхэм афэгъэхьыгъэхэм ятIонэрэу ахэплэгъэныр; законопроектхэу «Адыгэ Республикэм изаконхэу «Зэпахырэ узхэм Адыгэ Республикэм зыкышьямыгъэ-Iэтыгъэным ехылаагъ», «ЧIыплэ зыгъэлорышIэжыным ехылаагъ», «ВИЧ-инфекцием кыпкырыкIырэ узым Адыгэ Республикэм зыщемыгъэушъомбгъугъэным ехылаагъ», «Административнэ хэбзэукононыгъэхэм яхылаагъ», «Адыгэ Республикэм изгъэшIужь хыкумышIхэм яхылаагъ» зыфилохэрэм зэхьокIыныгъэхэр афэшIыгъэнхэм афэгъэхьыгъэхэм» апэрэу ахэплэгъэныр ыкIи нэмыкI Иофыгъохэр.

Жуковскэм иурам тет унэу N 22-м зэхэсыгъохэр зыщызэхашэрэ Залышхоу хэтым сыхьатыр **11.00-м** ащ илофшIэн щыригъэжэщт.

Адыгэ Республикэм и Къралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу IЭЩЭ Мухъамэд

Тыгъэгъазэм и 1-р — СПИД-м пэуцужьыгъэным и Дунэе маф

Миллион

пчъагъэкIэ кълалытэх

1988-рэ илъэсым кыщегъэжыагъэу, ООН-м унашъо зэришыгъэм тетэу, СПИД-м пэуцужьыгъэным и Дунэе мафэ хагъэунэфыкIы. ВИЧ-инфекцием зызери-ушъомбгъурэр кIочIэ пстэури зэхэлэу кыгъэуцугъэным, ащ екIодылэхэрэм япчъагъэ кыщыгъэкIэгъэным джыри нахь пытагъэ хэлэу кызыщыфэджэхэрэ маф ар.

Мы узыр эпидемием нэсыгъэу кызалгытэрэр илъэс 30-м кыехъугъ. А уахътэм кыкIоцI, дунаир зэрэпсаоу пштэмэ, нэбгырэ миллион 25-рэ ащ иллыкIыгъ, миллион 60-м ехъумэ инфекциер кыахагъэщыгъ, кIэлэцIыкIу миллион 16-м ехъур ибэу къэнагъэх. Непэ кызынэсыгъэм ВИЧ-инфекциер нэбгырэ мини 7-м ехъумэ мафэ кыс кыахагъэщы, ахэм кIэлэцIыкIу миным нахьыбэ ахэт.

Урысые Федерациер пштэмэ, 2012-рэ илъэсым иапэрэ илъэс-ныкъо ехъулэу ашIыгъэ зэфэхьысыжхэм кызырагъэлъагъорэмкIэ, нэбгырэ 682726-мэ ВИЧ-инфекциер ялэу агъэунэфыгъ, кIэлэцIыкIу 6071-рэ ахэм ахэт. Мы узыр зилэхэр атхыхэу зырагъэжыагъэм кышшыублагъэу тикъэралыгъокIэ нэбгырэ 88974-рэ ащ иллыкIыгъ. 2012-рэ илъэсым иапэрэ илъэсныкъо Урысыем щыпсэухэрэм ащыщэу нэбгырэ 37268-мэ а инфекциер кыахагъэщыгъ. ИкIыгъэ илъэсым мыщ фэдэ иуахътэ егъэпшагъэмэ, процент 11,9-кIэ (2011-м — нэбгырэ 33295-рэ) ар нахьыб.

ВИЧ-инфекциер кызыыхагъэщыхэрэр Адыгеим щатхыхэу зырагъэжыагъэр 1997-рэ илъэсыр ары. Ащ кышшыублагъэу 2012-рэ илъэсым ишэкIогъу мазэ и 1-м нэс мы инфекциер илэу нэбгырэ 462-рэ агъэунэфыгъ, ахэм ащыщэу нэбгырэ 98-м ядунай ахьожыгъ, мы илъэсым — нэбгырэ 14.

2012-рэ илъэсым имэзипшI республикэм щыпсэурэ нэбгырэ 53-м ВИЧ-инфекциер ялэу агъэунэфыгъ. ИкIыгъэ илъэсым ащ фэдэ иуахътэ — нэбгырэ 46-рэ. Сымаджэ хугъэхэм япроцент 49-р — наркоманых.

2002-рэ илъэсым кыщегъэжыагъэу бзылгыгъэу ВИЧ-инфекциер кызыыхагъэщыхэрэм япчъагъэ хахъоу ары зэрагъэунэфырэр. Ащ кыыхэкIыкIэ, бзылгыгъэ зэкпэджэ сымаджэхэм япчъагъэ нахьыбэ мэхъу. А илъэсэу ВИЧ-инфекциер зилэхэр учетым хагъэуцохэу республикэм зыщырагъэжыагъэм кышшыублагъэу ащ хэтыгъэ бзылгыгъэ зэкпэджэ 95-м щыщэу 58-мэ сабийхэр кыафэхьугъэх. Мы илъэсым имэзипшI агъэунэфыгъэр бзылгыгъы 9, сабий кызыфэхьугъэхэр нэбгыри 5-р ары.

Мы лъэхъаным диспансер учетым кIэлэцIыкIу 16 хэт, ахэм ащыщэу нэбгырищымэ ВИЧ-инфекциер ялэу агъэунэфыгъ.

Лъэпкэ проектэу «Псауныгъ» зыфилохэм кызырэдильгытэу, ВИЧ-инфекциер цыфым иIэмэ дгъэуэфын зэрэтлэжыкIышт, тест-системхэр, лабораторнэ улгъэкIунхэр зэрэтлэжыкIыштхэр икыу фэдизэу зэтэгъотылэжыкIы. ЗищыкIагъэ пэпчъ джы едгъэгъотын тлэжыкIышт антиретровируснэ терапиу ахьщэшхо зыуасэр. Мы лъэхъаным нэбгырэ 78-м ащ фэдэ IзакIэр акIу.

СПИД-м пэуцужьыгъэным и Дунэе мафэ ехъулэу джыри зэ шъугу къэдгъэкIыжы тшIоигъу тапашхьэ кыиуцорэ Иофыгъоу нэбгырэ пэпчъкIэ мэхъанэшхо зилэм тIуачIэ зэхэлэу тыпэуцужьын зэрэфаер.

СПИД-м ыкIи зэпахырэ узхэм апэуцужьыгъэнымкIэ Адыгэ республикэ Гупчэм иврач шхьаIэу Л. В. МАРТЪЯНОВА.

Бзылгыгъэр тыриутыгъ

Адыгэ Республикэм хэгъэу кIоцI ИофхэмкIэ и Министерствэ кызырэтитырэмкIэ, ишэкIогъум и 19-м кыщегъэжыагъэу и 25-м нэс республикэм бзэдэжэшIэгъэ 84-рэ щызэрахьагъ. Ахэр — хъункIэн бзэдэжэшIагъэу 2, тыгъуагъэхэу 30, гъэцIагъэ зыхэлъэу 4, экономикэм ылъэныкъокIэ 19 ыкIи нэмыкIхэр. Республикэм игъогухэм тхьэмафэм кыкIоцI хъугъэ-шIэгъэ 13 атэхъухьагъ. Ахэм нэбгыри 4 ахэкIодагъ, нэбгырэ 11-мэ шьобджэхэр атещыгъэхэ хъугъэ.

Водитель 82-рэ ешъуагъэу транспортыр зэрафэу гъогурыкIоныр цынэгъончъэнымкIэ къулыкъуэм илофышIэхэм кыаубытыгъ.

ШэкIогъум и 24-м сыхьатыр 9 хъункIэ такыкIэ 15 иIэжэу машинэу ВАЗ-2106-м ис водителым кушъхьэфачъэм тесэу Дондуковскэм игъогу рыкIорэ бзылгыгъэр тыриутыгъ. Ащ ыпсэ хэкIыгъ, бзылгыгъэу ыукIыгъэр гъогум кытырини, водителыр хэхьажыгъ.

Сыхьат заулэ тешIагъэу полицием иодышIэхэм автомобилыр зыери, ащ госыгъэ кIалэри агъэунэфыгъэх. ПIури Мыекъуапэ щыщхэу кычIэкIыгъ. Кыдысыгъэр а чэщ дэдэм, водителыр ятIонэрэ мафэм кыаубытыгъэх ыкIи уголовнэ Иоф кызылэуахыгъ.

Зыдешъуагъэр къетыгъожьыгъ

Илъэс 39-рэ зыныбжъ хуулыфыгъэу Теуцожь районимкIэ поселкэу Псэкъупсэ щыпсэурэр иавтомобилэу ВАЗ-2107-м исэу ешъозэ, кIалэ горэ кыкIоллаагъ, хуулыфыгъэу кылухьагъэм ар джыри ригъашъуи, иавтомобиль рифыжыагъ. Пчэдыжыым бысымыр кызыушыжыым, имашинэ ыгъотыжыкIыгъэпти, полицием зыфигъэзагъ.

Лыхьон Иофэу оперативникхэм зэрахьагъэм ишIуагъэкIэ тыгъуакIор кыаубытыгъ. Ар Москва клонэу мэшIокум итIысхьагъэу къалэу Псыфабэ кышдагъотыгъ. Илъэс 28-рэ зыныбжъ кIалэр Брянскэ хэкум щыщэу кычIэкIыгъ. Ащ илажэ а чIыплэ дэдэм шеуцолэжыгъ. КызырIуагъэмкIэ, ытыгъугъэ машинэмкIэ хы ШIуцIэ Iушъом нэси, чIидзыжыгъ. ЕтIанэ билет ыщэффи, мэшIокумкIэ Москва ежыагъэу кыаубытыгъ. Ащ уголовнэ Иоф кыфызэуахыгъ.

ЗЭКЪОШНЫГЪЭМ ИГЪОГУХЭМКІЭ

Мордовием и Мафэхэр Урысыем ишъолъыр 35-мэ, Украинэм, Болгарием, Германием ащыкӀагъэх. КӀаух зэлукӀэгъухэр Темыр Кавказым иреспубликэ-хэм ащызэхашагъэх. Мордовием кыкӀыгъэ купышхор Адыгэ Республикэм шагъэлъэпӀагъ. ХъакӀэхэмрэ бысымхэмрэ здырялэгъэ зэхыхъэхэр мэфӀкӀ шъыпкӀэм фэдагъэх.

Пресс-зэлукӀэр

Адыгэ Республикэм игъэзет-хэм яредакциехэр зычӀэт унэм щыкӀогъэ пресс-зэлукӀэр щыӀэныгъэм епхыгъэу тлъытагъэ. АР-м лъэпкӀэ ИофхэмкӀэ, ІэкӀыб кӀэралхэм адырӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи кӀэбар жъугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет итхьаматэу Шъхьэлэхъо Аскэр ипӀэублэ гушыӀэ кышчыгъэхъыгъэ гушшысэхэр Адыгеимрэ Мордовиемрэ зэфӀзыщэхэрэм яхыӀагъэх. Мордовинхэр республикэм имызакъоу, Урысыем ишъолъырыбэм ащӀэпсӀэх. Адыгэхэри дунаим щитӀэкъухагъэх. ЗӀлыӀэсыкӀэ амалхэр республикэхэм зрагъэфедэхэрэм щысэ зытепхын плъӀкӀынэу ахэтлӀэгъагъэр макӀӀӀ. ТиӀплъыкӀэхэр нелӀ анахъэу зыфӀгъэхыгъэхэр Мордовием ищыӀӀӀ-псӀукӀэрэ тарихъ гъо-гоу кыкӀугъэмрэ.

Мордовин лъэпкӀым Урысыем илӀэпкӀхэм зыкӀыныгъэ адырӀӀӀу зыпсӀурэр илъэс 1000 зэрӀхурэм фӀгъэхыгъэу Урысые Федерацием и Президент унашъоу ышӀыгъэм кыпкыбырыкӀыхъэ Мордовием и Мафэхэр зэхашагъэх, республикэм лъэпкӀэ политикэмкӀэ иминистрӀӀӀ Александр Лузгин кыӀотагъэм зӀгъӀшӀӀхэр тигъӀшыгъэх. Мордовием культурэмрэ зекӀонымрӀӀӀ иминистрӀӀӀ ипшъӀырылхэр зыгъӀӀӀкӀэрэ Владимир Цилиныр республикэм ихъӀоныгъэхэм кӀатегушыӀӀӀ, ИофӀу ашӀӀӀр ныдӀлыфӀбзӀм, культурэм, тарихыым арипхыгъ. Экономикэр цыфхэм ящыӀӀӀкӀэ зэрӀфӀлажӀэрэм уасӀу ышӀыгъэр уахътэм дештӀ.

ЗӀлыӀэсыкӀэ
амалхэр

Калининград кышчыублагъэу Камчаткэ нэсыфӀхэ Мордовием илӀыкӀохэм пчыхъзӀӀхъӀэ 35-рӀ зэхашагъ. Сыд фӀдӀ шъолъыр кӀаухагъэми, мордовин лъэпкӀым щыщхэм аӀукӀӀӀтыгъэх. ЛъэпкӀ-культурэ гупчӀхэр зэхашагъэхэу Иоф адашӀӀӀ-щтыгъ. ЯшӀӀ-хабзӀхэр кызы-фаӀагъэхъӀӀ, мордовинхэр нӀӀа-сӀ зӀфӀхъуштыгъэх, янеушӀыр мафӀ епхыгъэ унашъохэм зӀдӀгупшысӀштыгъэх. Мордовием и Мафэхэр Адыгеим щыкӀогъэ зэхыхъэхэмкӀэ аухыгъэх.

Пресс-зэлукӀэм ыуж Александр Лузгиным тиупчӀэхэм джӀауап зӀгъӀкӀугъэхэу кӀаритыжыгъэхэр Адыгэ Республикэм имызакъоу, тилӀэпкӀэгъухэр зыщыпсӀурӀ нэмыкӀ шъолъырхэм, ІэкӀыб хӀгъӀэгъухэм ащыдгъэфедӀхъ тлӀӀыкӀышт.

БзӀр
чӀӀзынӀэрэм...

— ИныдӀлӀфыбзӀ чӀӀзынӀэрӀр сыд фӀдӀ лъӀпкыкӀӀэ зӀджӀжышты? — кӀӀӀаутӀ А. Лузгиным. — Ащ лъӀшӀу тегъӀгумӀкӀы. ТилӀӀпкӀэгъухэр зыщыпсӀурӀ шъолъырхэм гупчӀхэр кӀащызӀлутхыгъэх,

КъытпӀэчыжъэу
къытпӀӀблӀгъэ
Мордовиер

Мордовием итарихъ, икульту-рэ яхыӀӀӀгъэ тхылхэр афӀ-тӀгъэхыых.

— Гъэзетхэр альӀӀӀсыха?

— АщӀ лъӀшӀу тыналӀ тегъӀӀы. Уахътэм диштӀу цы-фыр плугъэным, щыӀӀныгъэм хӀщӀгъэным афӀшӀ иныдӀлӀ-фыбзӀкӀэ кыдӀкӀырӀ гъэзет-хэм, журналхэм, тхылхэм яджӀӀн фаеу тӀлыгът.

— АдыгабзӀр тиреспу-
ликэ зӀрӀщызӀрагъашӀӀ-
рэм щыкӀагъэу фӀтлӀӀ-
гъурӀр макӀӀӀ.

— Мордовиemi ащ фӀдӀ гу-мӀкӀхэр илӀх. ЗӀмылӀӀпкӀэгъу-хэр зы классым щызӀдеджӀхэу кыхъӀкӀы. БзӀм рыгушыӀӀхъ зӀралӀкӀырӀм дакӀоу, еджакӀи, тхакӀи ашӀӀӀн фае, ау ар кы-ныӀоу къытшӀхъу.

— Мордовием и Мафэхэр
шъолъыр 35-мӀ зӀра-
щыкӀагъэхэм шӀагъэу
хӀшӀулагъорӀр кыта-
лоба.

— ЗӀфӀхысыжъхэр тшӀы-щтых. ЛъӀпкыым зӀлыӀӀсыкӀӀэ амалӀу илӀм хӀпшӀыкӀӀӀу ахъ-хуагъ, ащ тегъӀгушӀо. Саран-скӀэ, республикэм инӀмыкӀ чы-плӀхэм яархитектурэ изхъокӀы-ныгъэхэм осӀ ин афӀтӀшӀы.

ЗӀхъокӀыныгъэхэр

Мордовием культурэмрэ зекӀонымрӀӀӀ иминистрӀӀӀ илӀ-натӀӀ зыгъӀӀӀкӀэрэ Владимир Цилиныр зӀхъокӀыныгъэм аргъушхо. СтадионныкӀӀу Саран-скӀэ шашыгъэм тӀысыплӀ мин 45-рӀ ил. 2018-рӀ илъӀсым дуна-им футбольмкӀэ изӀнӀкӀокъу зыщыкӀошт кӀалӀм СаранскӀэ ащыщ. В. Цилиным кызырӀ-тиӀагъэмкӀэ, культурэм епхы-гъэ псӀуалӀгъэхэр республикэм игъӀӀокӀыгъэу шагъӀпсыштых. Псы спортым, атлетикэ псын-кӀӀм, футболым, нэмыкӀхэм афӀгъэхыгъэ псӀуалӀгъэхэм дунӀэ зӀлукӀэгъухэр ащызэхашӀӀ-хъ альӀӀкышт.

Спорт лъӀсрыкӀохэм азыфа-гу ащызэхашӀӀгъэ дунӀэ зӀнӀ-кӀокъуэхэм аужырӀ илъӀс 15-м кыкӀокӀӀ дышӀӀӀ медаль 50 фӀ-диз Мордовием и спортсмен-хэм кӀащыдахыгъ.

«ИлъӀс 1000-м
ипчӀӀгу»

Джары зӀреджагъэхэр Мор-довием икӀӀӀӀ шъхьӀӀӀу Са-ранскӀэ кышчызӀӀаухыгъэ пчӀ-гум. КӀалӀм зеушъомбгъу, идӀ-хагъэ хъхъо, зыгъӀӀсфӀшӀӀхэр кӀӀракӀӀх, гулӀтӀплӀх. СаранскӀэ

дӀт тарихъ са-угъӀтхэр агъӀ-кӀӀжыштых. Диным, зекӀо-ным, лъӀпкӀэ культурэм ахэр афӀгъэхыгъэх.

Оперэм ыкӀи балетым я КӀӀ-ралыгъо театрӀу И.М. Яшу-евым ыцӀӀ зы-хыӀрэм игъӀ-псын 2011-рӀ и лъӀсым аухыгъ. ЛъӀпкӀэ тхылӀеджапӀӀу А.С. Пушки-ным ыцӀӀӀкӀӀэ зы хыӀрӀр,

лъӀпкӀэ филологиерӀ культурэмрэ яинститут, музейхэр кызыӀӀаухыгъэх, культурэм илӀофшӀӀӀӀ 15 кӀуаджӀхэм ащӀагъӀӀӀжыгъ. МинистрӀр кӀалӀм пашӀӀ фӀхъугъ.

Мордовием культурэмкӀэ иминистрӀӀӀу щытыгъэ Петр Тултаевыр СаранскӀэ имӀрӀу хадзыгъ. Культурэм игупчӀӀу Са-ранскӀэ альӀыгъ зӀрӀхъугъэм лъа-псӀ имыӀӀу хъакӀӀм кытаӀау-гъӀӀ. АужырӀ илъӀситфым кы-кӀоцӀ Урысыем икӀӀӀӀ анахъ кӀабзӀхэм СаранскӀэ ахалыгът. «ЛъӀпкӀхэм язӀкӀошныгъ» зы-фӀӀӀрӀ саугъӀтӀу агъӀӀӀжы-гъэм кӀалӀр кыгъӀӀдӀхагъ. Та-рихъ-музейм фӀдӀ теплӀӀ ащ ил. МордовиерӀ УрысыерӀ ялӀӀпкӀхэм языкыныгъэ, тари-хыым саугъӀтыр япхыгъ. Шы-шъхьӀӀу мазэм СаранскӀэ щы-кӀогъэ мӀфӀкӀӀ зэхыхъэм Уры-сыем и ПрезидентӀу Владимир Путинын ахӀӀӀжыгъ. ХӀгъӀгум ишъолъыр 60-м нахыбэм кӀарыкӀыгъэхэм Мордовием имӀфӀкӀӀ дагоштыгъ.

ЗӀдӀгушыӀӀгъухэр,
зӀлукӀӀгъухэр

Адыгэ Республикэм куль-турэмкӀэ иминистрӀӀӀ иӀӀӀрӀ гуадзӀу Нафиса Васильевар,

АР-м культурэмкӀэ иминистрӀӀӀ игуадзӀу ШъӀауапӀӀкӀо Ами-нӀт, тиреспубликэ зекӀонымкӀӀэ ыкӀи зыгъӀӀсфӀшӀӀхэмкӀэ и Комитет итхьаматӀу КӀӀӀӀ-шъӀӀо Инвер, АР-м и КӀӀралы-гъо АкадемическӀэ лъӀпкӀэ кӀӀ-шъӀокӀо ансамблӀу «НалмӀ-сым» ихудожественнӀ пашӀӀу КӀуӀӀ МыхъамӀд, нэмыкӀхэм культурэм, искусствэм, спор-тым, туризмэм афӀгъэхыгъэ зӀхъокӀыныгъэу тилӀхэр кӀало-тагъэх. АР-м и ЛъӀпкӀэ тхылӀ-еджапӀӀ ипашӀӀу КыкӀ БӀлӀӀ литературэм пӀуныгъэ мӀхъа-нӀу илӀм кыпкыбырыкӀыгъэ, цыфыр зыгъӀӀгъӀӀр тхылӀ-хэм ягугъу кышшыгъ. Адыге-им ехыӀӀӀгъэ тхылхэр, жур-налхэр тхылӀеджапӀӀхэм ачӀӀӀыныгъу Мордовием илӀы-кӀохэм шӀухафтын афӀшӀы-гъэх. ХъакӀӀхэр ащ пӀдза-гъӀу зэхыхъэм кышчыгушыӀа-гъэх, яреспубликӀ фӀгъэхыгъэ тхылхэр бысымхэм кӀара-тыгъэх.

ТиреспубликӀ ыцӀӀ дахӀӀӀӀ рязыгъӀӀрӀ музейхэм Мор-довием щыщхэр ащыӀагъэх. АР-м и ЛъӀпкӀэ музей илӀофы-шӀӀӀу Сыджыхъ МаринӀ адыгӀ-мӀ яшӀӀ-хабзӀхэм, ятарихъ афӀ-гъэхыгъэ кӀӀгъӀӀӀгъӀонхэм хъакӀӀхэр ащӀӀгъӀӀгъӀозагъэх. ЗӀ-лъашӀӀӀ сурӀтышӀ-моделье-рӀу СтӀашъу ЮрӀ адыгӀ шъау-шӀу, лъӀпкӀэ тхыпхъу, непӀрӀ щыӀӀӀӀм кыхъхыгъэ пкы-гъоу ышӀыгъэхэр хъӀкӀӀ лъапӀ-мӀ аригъӀӀӀгъӀугъэх. АдыгӀ шъауашӀхэм ядӀхагъэ ахэм агъӀӀӀгъӀагъ, СтӀашъу ЮрӀ илӀшӀагъэхэр искусствэм иду-нӀе шӀӀхъӀ лъагӀмӀ адиштӀхъу альӀытагъ.

Концертыр

ПчыхъзӀӀахъхэр зыщаублӀ-ным Нафиса Васильевар, Алек-сандр Лузиныр — тиреспубли-кӀэ ыцӀӀӀӀ, хъакӀӀхэм ащыщхъу Александр Лузгинын, Влади-мир Цилинын кӀӀгушыӀагъэх. РеспубликӀхэм язӀфӀышты-кӀӀхэр гъӀпсыгъӀхэм зӀрӀ-пылхэр кӀалотагъ. АнсамблӀу «НалмӀсым» и УнӀ щыкӀогъэ концертым Мордовием ехы-лӀгъӀӀ фильмер кышагъӀ-лъӀгъуагъ. ЗӀкӀош республи-кӀхэм яартистхъу АфӀшӀӀгъо ФаинӀрӀ Вячеслав Зобковым-рӀ пчыхъзӀӀахъхэр зӀрашагъ.

Къашъохъу «ЗӀкӀошны-гъэм», «Вирь чересем», «Ку-вичкӀм» тшӀӀогъӀшӀӀгъӀонӀу тӀа-пльыгъ. Галина ХмаренкӀм, Ок-сана Глебовам, Вячеслав Зоб-ковым, хорым хӀтхэм орӀдхэр кӀауагъэх. Мордовием и КӀӀ-ралыгъо орӀдылӀо-кӀӀшъокӀо ансамблӀу «Умаринам» теп-лӀыгъ, Адыгеим ансамблӀ цӀӀрыӀоу «ИслӀамыер» нӀгум кыкӀӀӀуцӀоштыгъ. ОрӀдымкӀӀэ ыкӀи къашъомкӀӀ лъӀпкӀэ искус-ствӀр куоу зӀбгъӀшӀӀн зӀрӀ-плӀӀкыштыр пчыхъзӀӀахъхэм кыхъхыгъ. Композитор цӀӀ-рыӀоу НӀхӀӀе Аслъан Мордови-ем иартистхэм ялӀӀӀӀӀӀныгъэ осӀ ин зӀрӀфӀшӀыгъэр кыти-Ӏауагъ.

Мордовием иартистхэм яконтерт бӀрӀ шӀукӀӀ тӀгу илӀышты.

ЕМТИЛӀ Нурбий.

СурӀтхэр зэхыхъэм кӀа-щытырахыгъэх.

Псауныгъэм икъэухъумэн епхыгъэ Юфыгъохэм Прагэ щатегушылагъэх

Адыгеим ыцIэкIэ Къэралыгъо Думэм идепутатэу Натхъо Разыет дунаим шыпсэхэрэмкIэ ыкIи хэхъоныгъэмкIэ Европэм ипарламент форум игъэцэкIэкIо комитет изэхэ-сыгъоу бэмышIэу Чешскэ Республикэм икъэлэ шъхалэ шыкIуагъэм хэлэжъагъ. Дунаим ихэгъэгъу зэфэшхьафхэм ялы-кIохэр зэпахырэ узхэр КъокIыпIэ Европэмрэ Балканхэмрэ къащамыгъэутэлэгъэ-ным иЮфыгъохэм атегушыла-гъэх.

Мы организацием иштаб-фэтэрэу Брюссель щыIэр пар-

тие зэфэшхьафхэм якуп 25-у Европэм ипарламентхэм ахэтхэр ялофшIэнкIэ гъэгъозэгъэнхэм афIорышIэ. Псауныгъэм икъэухъумэн епхыгъэ Юфыгъохэм изэшIохын ары анахъуу ар зыфэгъэзагъэр. Бзылфыгъэ лъэрымыхьэхэм япсауныгъэ ыналэ атырегъэты, кIэлэцIыкIу-хэу хьадэгъур къызылгъыIэхэрэм япчъагъэ нахъ макIэ шыгъэным, ВИЧ-инфекцием ебъныжыгъэным ишыпкIэу адэлажъэ. Джащ фэдэу тхьа-мыкIэу псэхэрэм япчъагъэ нахъ макIэ шыгъэным, ублэпIэ гъэсэныгъэ нахьыбэмэ ягъэ-

гъотыгъэным, тыкъэзыуцухьэрэ дунаир акъылыгъэ хэлъэу къэухъумэгъэным мы органи-зациер афIорышIэ. Европэ парламент форумым сыди-гъуи хэтэгъэх Урысыер, Азербайджаныр, Грузиер, Молдо-вэр, Латвиер ыкIи Балкан хы-гъэхъунэныкъом икъэралы-гъохэр.

— Хэбзэгъэуцухэм анэмы-кIэу гъэцэкIэкIо комитетым изэхэсыгъо эксперт купыр хэлэжъагъ. Зэпахырэ узхэр къа-мыгъэутэлэгъэнымкIэ ыкIи папилломэм ивирус пэшIуекIорэ укол зыхагъэлъхьэгъэным-

кIэ хэгъэгъу зэфэшхьафхэм Ю-фэу ашIагъэм ехьылIэгъэ гу-шыIэхэр мыщ къышашIыгъэх. ЯтIонэрэ ЮфшIэгъу мафэр зы-фэгъэхьыгъагъэр мы Юфыгъом изэшIохынкIэ тапэкIэ зэдэлэ-жъэныгъэ зэрэздырIэшт шы-кIэхэм якъыхэхын ары, — къыIуагъ Натхъо Разыет.

Адыгеим ыцIэкIэ Къэралы-гъо Думэм идепутат мы лъэ-ныкъомкIэ урысые парламен-тым Юфэу ышIэрэм фэгъэ-хьыгъэ гушыIэ мы зэхэсыгъом къышишIыгъ.

Тиреспубликэ илыкIо Гер-маниемрэ Китаимрэ япарла-

ментхэм зэпхыныгъэхэр ады-зиIэ депутат купхэм ахагъэ-хьагъ. Ащ нэмыкIэу Абхъазым ипарламент зэпхыныгъэ дзыиIэ депутат купым икоординатор игуадзэу ар агъэнэфагъ. А де-путат купым пэцъныгъэ дызе-зыхьэрэр Къэралыгъо Думэм граждан, уголовнэ, арбитраж, процессуальнэ законодатель-ствэмкIэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу Александр Ремезко-выр ары. Урысыем и Прези-дент и Администрации илы-кIохэр Абхъазым и Президен-тэу Александр Анквабрэ мы хэгъэгъум и Народнэ ЗэIу-кIэ — Парламентым и Тхьама-тэу Валерий Бганбэрэ залокIэ-хэ нэуж ары мы купыр зызэ-хашагъэр къэралыгъо ныбжы-кIэм хэбзыхьухъаным ылъэны-къокIэ методическэ IэпыIэгъу егъэгъотыгъэным пае.

Гъэтэрэзыжыынхэр фашIыштых

ЗаконопроекткIэу «Гъэсэ-ныгъэм ехьылIагъ» зыфиIорэм джыдэдэм урысые парламен-тым ыхэрэ палатэ хэплъэ. Уры-сые Федерацием гъэсэныгъэмкIэ иминистрэу Дмитрий Ли-вановым Къэралыгъо Думэм иппленарнэ зэхэсыгъоу чъэпы-огъум ыгузэгухэм адэжъ шы-Iагъэм мы законопроектым иположение шъхалэхэр къы-шызэхифыгъэх.

Законопроектым игъоу ша-лгъэу ЮфшIэкIо къызэрыкIо-хэмрэ гурыт специалистхэмрэ ягъэхъабырын уахътэм диштэу зэхэцэгъэнэу. Гурыт сэнэхьат гъэсэныгъэ зэрарагъэгъотырэ программэм тетэу IэпIэсэны-гъэ ин зыхэлэ ЮфышIэхэр (къулыкъушIэхэр) агъэхъабы-рынхэу рахъухъэ. Мы лъэны-къомкIэ программэхэр тIоу зэтырауышт — апэрэмкIэ Iэ-пIэсэныгъэ ин зыхэлэ ЮфшIэ-кIо къызэрыкIохэр (къулыкъу-шIэхэр), ятIонэрэмкIэ гурыт специалистхэр рагъэджэштх.

Законопроектым къызэрэ-

щыдэлъытагъэмкIэ, зэхэубы-тэгъэ гъэсэныгъэм хэхьэх джы-ри еджапIэм мыкIохэрэм ара-гъэгъотырэ гъэсэныгъэр, зэ-хэубытэгъэ ублэпIэ гъэсэны-гъэр, зэхэубытэгъэ гъэсэныгъэ шъхалэр ыкIи зэхэубытэгъэ гурыт гъэсэныгъэр. Джащ фэ-дэу гурыт сэнэхьат гъэсэны-гъэмрэ апшъэрэ гъэсэныгъэмрэ лъэоэнэ зауIэу зэтырауыштх.

Законопроектым игъоу ша-лгъэу гъэсэныгъэмкIэ учреж-дениехэм анэмыкIэу, сэнэхьат зэфэшхьафхэмкIэ къулайны-гъэхэр аIэ къызышырагъэ-хьащтхэ гупчэхэм, производст-вэм, гъэсэныгъэ зыгъэгъоты-рэ сэнэхьат организациехэм, гъэсэныгъэ тедзэ зыгъэгъо-тырэ организациехэм ыкIи зэ-хэубытэгъэ гъэсэныгъэ зыш-арагъэгъотырэ ящэнэрэ лъэоя-нэм сэнэхьат зэфэшхьафхэм щафагъэсэнхэр.

Гъэсэныгъэм фэгъэзагъэу Юф зышIэрэ унэ предприни-мательхэм хабзэм ылъэныкъо-кIэ фэгъэкIотэныгъэу яIэхэм

афэгъэхьыгъэ статья шъхьафи мыщ хэбгъотэшт.

Законопроектэу «Урысые Федерацием гъэсэныгъэ зра-щарагъэгъотырэм ехьылIагъ» зыфиIорэм джыдэдэм хэбзэ-гъэуцухэри, зэкIэ обществэри игъэкIотыгъэу тегушыIэх.

ГушыIэм пае, Адыгэ Рес-публикэм ипрофсоюз орга-низациехэм ячIыпIэ объеди-нениеу «Адыгэ Республикэм ипрофсоюзхэм я Федерацие» зыфиIорэм Урысые Федера-цием и Къэралыгъо Думэ иде-путатэу Натхъо Разыет зыфи-гъэзагъэ мы законопроектым гъэтэрэзыжыын зауIэ фэшIы-гъэнымкIэ къаделэнэу. Гъэтэ-рэзыжыынхэр анахъуу зыфэгъэ-хьыгъэхэр рагъэджэхэрэри езыгъэджэхэрэри нахьышIоу социальнэу ухъумэгъэнхэр, гъэ-сэныгъэм зыкъегъэIэтыгъэ-ныр ары.

Гъэсэныгъэм фэгъэзэгъэ нэ-бгырэ 5514-у мы гъэтэрэзы-жыынхэм аIапэ акIэзыдзэжы-гъэхэм ащыщых Андырхъоэ

Хъусен ыцIэ зыхьырэ кIэлэ-егъэджэ колледжым ипашэу Адумыжъ Казбек ГъучIыпсэ ыкIор, мыекъопэ лицейхэу N 8-мрэ 34-мрэ япашэхэу Дже-мелинскый Александр Васи-лий ыкIор, Франко Олег Ана-толий ыкIор, Мыекъопэ къэ-ралыгъо технологическэ уни-верситетым экономикэ тео-риемкIэ ыкIи дунэе экономи-кэмкIэ икафедрэ ипашэу Тхьа-кIушынэ Эдуард Кытэ ыкIор. ПстэумкIи Адыгеим имуни-ципальнэ образовании 7-мэ якIэлэегъэджэхэм, ястудентхэм ащыщхэр ащ кIэтхэжыгъэх.

— Цыфхэм ящыIэныгъэ къегоон, нахъ тызэкIэзыгъэ-кIожьын зылъэкIышт чIыпIэ-хэр джыдэдэм законопроект-ым къыхэгъэщыгъэнхэ ыкIи хэгъэкIыжыгъэнхэ фæе, — къыIуагъ Натхъо Разыет. Ащ Къэралыгъо Думэм гъэсэны-гъэмкIэ и Комитет зигугъу къэтшIыгъэ гъэтэрэзыжыын-хэр IэкIигъэхьэгъахэр. Депу-татхэр, Урысыем и Правитель-

ствэ илыкIохэр, экспертхэр ахэм ахэплъэштых, етIанэ пар-ламентым иппленарнэ зэхэсы-гъо шытегушыIэнхэу къахаль-хьащт.

Цыфхэм игъоу альэгъухэрэр депутатым хэгъэгъум иапшъэ-рэ хэбзыхьухъэ къулыкъу хэ-плъэнэу къызэрахильхьэрэм къегъэлъагъо ар хэдзакIохэм занкIэу зэряпхыгъэр.

— Цыфхэр хэдынхэм ялъэ-хьан закIо нэмыкI къэралы-гъом иЮфшIэн зышыхэмыла-жэштыгъэхэ уахътэр блэкIыгъ. Анахъуу мэхьанэ зиIэ законо-проект пстэуми игъэкIотыгъэу обществэр непэ атегушыIэ. ЗэратегушыIэхэрэм нэмыкIэу еплъыкIэ гъэнэфагъэхэри къа-хьых. Цыфхэм хадзыгъэ де-путатхэм япшъэрылгыр хэзы-дзыгъэхэм яшIоигъоныгъэхэм акIэдэлукIынкхэр, етIанэ шыIэ-ныгъэм ахэр шыгъэцэкIэжы-гъэнхэмкIэ афэлъэкIыштыр зэ-кIэ ашIэныр ары, — хигъэунэ-фыкIыгъ Натхъо Разыет.

Тимофей БЕЛОВ.

Зэфэхьысыжъ-хэдзын зэIукIэхэр

БэмышIэу политическэ партиеу «Единая Россия» зыфи-Iорэм ичIыпIэ къутамэу муниципальнэ гъэпсыкIэ зиIэ «Теуцожь районым» щызэхэщагъэм зэфэхьысыжъ-хэ-дзын конференцие илагъ. Ар къызэIуихыгъ ыкIи зэри-щагъ партием ичIыпIэ къутамэ иисполком ипашэу Хьэ-дэгъэлэ Марыет.

Конференцием иделегатхэм секретариатым, мандат ыкIи лгъытэкIо комиссием ахэтыштхэр апэ хадзыгъэх, конферен-цием зышытегушыIэштхэ Ю-фыгъохэр агъэнэфагъэх.

Нэужым партконференци-ем зэфэхьысыжъхэр къыши-шыгъэх муниципальнэ гъэпсы-кIэ зиIэ «Теуцожь районым» ичIыпIэ политсовет исекре-тарэу, район администраци-ем ипашэу Хьачмамыкъо Азэ-мат. Ащ сыхъатым къехъурэ къышIыгъэ псалъэм къызэрэ-щыIуагъэмкIэ, партиеу «Единая Россия» зыфиIорэм ирайон организации Теуцожь районым зышызэхашагъэр 2002-рэ илъэ-сыр ары. Ащ непэ нэбгырэ 1015-рэ хэхьэ, чIыпIэ псэупIэ-

хэм партием иублэпIэ къутэмэ 21-рэ ащызэхэщагъэу Юф ашIэ. 2009-рэ илъэсым имэлыл-фэгъу мазэ зэфэхьысыжъ-хэ-дзын конференциеу шыIагъэм районым иполитсовет нэбгырэ 15 шыхагъэхьэгъагъ. Непэ къы-зынэсыгъэм ахэм пшъэрылт шъхьалэу зыфалэгъужыырэр шыIэныгъэм исыд фэдэрэ лъэ-ныкъокIи районым хэхъоны-гъэхэр егъэшIыгъэнхэр, илъэс къэс цыфхэм ящыIэкIэ-псэукIэ нахьышIу шыгъэныр, къуа-джэхэр, къуытырхэр нахъ зэтэ-гъэпсыхьэгъэнхэр ары.

ГъунэпкъакIэхэр штэгъэн-хэмкIи къадэхъугъэр макIэп. Ахэм ащыщэу Хьачмамыкъо Азэмат зигугъу къышIыгъэ ЮфшIэгъэ шъхьалэ зауIэхэм

ацIэ къетIон. 2011-рэ илъэсым районым ипромышленнэ хьыз-мэтшIапIэхэм сомэ миллион 376-рэ зыосэ товархэр Iуагъэ-кIыгъагъ. Ар ежъхэм агъэнэ-фэгъагъэм сомэ миллион 200 фэдизкIэ нахьыб. Мыгъи а ЮфшIагъэхэм къақIарамыгъэ-чынэу, гъунэпкъакIэхэр аштэн-хэу мэругъэх.

Мэкъу-мэщ хьызмэтымкIи узэрыгушхон ЮфшIагъэх яIэ-хэр. Хыныгъошхор дэгъоу зэ-шIуахыгъ, коцым гектар те-лыгътэу къырахыжыгъэмкIэ республикэм пэрытныгъэр щаубытыгъ. Натрыф тонн мин 11-м ехъурэ тыгъэгъэзэ тонн миний фэдизрэ къахьыжыгъ. Джащ фэдэу гъэсэныгъэм, ме-дицинэм, спортым, культурэм альэныкъокIи, нэмыкIэхэмкIи ЮфшIагъэу яIэхэм къатегу-шылагъ, партием районымкIэ иполитсовет ыналэ зытыри-гъэтыштхэм ягугъу къышIыгъ.

Районым иполитсовет исек-

ретарэу Хьачмамыкъо Азэмат зэфэхьысыжъ псалъэу къышIы-гъэм итегушыIэн хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Парла-мент идепутатэу ХьокIо Вя-чеслав, народнэ депутатхэм ярайсовет итхьаматэу Пчы-хьалыкъо Аюбэ, Лъэустэнхьэ-блэ кэлэз псэупIэм ипашэ игуадзэу Ольга Петуховар, Пэ-нэжыкъоэ чIыпIэ коим ипа-щэу Кушъу Азмэт.

Шъэф шыкIэм тетэу пар-тиеу «Единая Россия» зыфи-Iорэм ичIыпIэ къутамэ исекре-тарэу районым иадминистра-цие ипашэу Хьачмамыкъо Азэ-мат хадзыжыгъ. Джащ фэдэу партием ичIыпIэ къутамэ ипо-литсовет, уплгъэкIун-ревизионнэ комиссием ахэтыштхэр ыкIи Адыгэ республикэ къутамэм ия XXIV-рэ зэфэхьысыжъ-хэдзын конференцие деле-гат 15-у агъэкIоштхэр хадзы-гъэх.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Цыфхэр нахъ сакъынхэм пае

Банкхэм ятерминалхэм карточкэмкIэ ахъщэ къызы-ыхьэрэр нахъ зыфэсакъы-жыынхэм Адыгеим иполи-цие къыфэджэ.

ГъэпцIэгъэ ЮфкIэ тыгъуа-кIохэм ямыахъщэ банк тер-миналхэм къарамыхыным пае ахъщэр зиер зэрэзекIон фаер къызышIалотэрэ зэIу-кIэгъухэр полицием иЮфы-шIэхэм мы мафэхэм зэха-щагъэх.

Банкхэм ятерминалхэр зыдэщыт чIыпIэхэм цыфхэр ащысакъынхэ зэрэфаер зы-тетхэгъэ плакатхэр ащыгъэ-уцугъэнхэу зэIуцIэгъухэм ахэлэжъэгъэ банк ЮфышIэ-хэми полицием икъулыкъу-шIэхэми зэдаштагъ. Ащ нэ-мыкIэу джы банкым иЮфы-шIэхэм банк картэм игъусэу уиахъщэ щынэгъончъэу тер-миналым къызэрипхыштыр зэрыт тхыгъэхэр цыфхэм къаратыштх.

НЫБЖЫКІЭ ЛЪЭОЯНЭХЭР

ЯмэфэкІ хагъэунэфыкІыгъ

Шэклогъум и 17-м зэрэдунаеу студентхэм я Мафэ шыхагъэунэфыкІыгъ. Фашизмэм пэуцужыщтыгъэ студентхэм я Дунэе зэлукІэу 1941-рэ илъэсым шылагъэм мы мафэр шагъэнэфэгъагъ. Чехием истудент-патриотхэр зэраукІыгъэхэм ар фэгъэхьыгъагъ.

Адыгэ Республикэм мы мафэр 1998-рэ илъэсым кышгъэгъагъэу шыхагъэунэфыкІы. Апшгъэрэ гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ еджапІэхэм зэхыхъэхэр мыгъэ ащыкІуагъэх. Мыекьопэ къэралыгъо технологическэ университетым лъэпкэ зэфэшхьафхэм къахэкІыгъэхэу шеджэхэрэм якультурэ, яшэн-хабзэхэр кыщааотагъэх, яшхыныгъохэр ермэлыкым кыщагъэ-лъэгъуагъэх.

МэфэкІым къэлэ паркым шыпадзжыгъ. Апшгъэрэ еджэпІэ псэоу республикэм итхэм ялЫкІохэр ащ хэлэжыгъэх. Адыгэ къэралыгъо универси-

тетым ипашэ пІуныгъэ ІофхэмкІэ игуадзэу Тыгъужь Фатимэ студентхэм ямэфэкІкІэ афэгъушІуагъ, шІоу шыгъэр къадхъунэу афиуагъ. ЗыкІыныгъэр гъэпыгъэгъэным мыщ фэдэ зэхыхъэхэр зэрэфІорышІэхэрр ащ кыІуагъ. «Ныбджэгъуныгъэм ичыгъдэкІ гъогу» кызэІуахыгъ, гъэсэныгъэ зыщызэрагъэгъотырэ апшгъэрэ еджапІэхэу Адыгеим итхэм ячыгъ зырызэм ар къагъэ-псыгъ. Ащ елытыгъэу чыгъхэм япчъагъэ 8 хъугъэ. Къалэу Мыекьуапэ иадминистрация ныбжыкІэ ІофхэмкІэ иотделрэ Адыгэ къэралыгъо университетым культурэмкІэ и

Гупчэрэ Іофтхъабзэм кІэщакІо фэхъугъэх.

Къэлэ паркыр зыгъэпсэфыпІэу зэрэщытым имызакъоу, лъэпкэ зэфэшхьафхэм яныбжыкІэхэм зэлукІэпІшІу афэ-

хъугъ. Зэкъошныгъэм, лЫхъужыныгъэм, лъэпкэ шэн-хабзэмэ афэгъэхьыгъэ зэлукІэгъухэр «Ныбджэгъуныгъэм ичыгъдэкІ гъогу» щызэхашщытх.

ТЕАТРЭМРЭ АДЫГАБЗЭМ ИЗЭГЪЭШІЭНРЭ

ИсэнэхъаткІэ щысэ тырахы

Тилъэпкэгъухэу къэралыгъо зэфэшхьафхэм ащыпсэхэрэм рэхъатныгъэ амыгъотэу, шъхъадж зэрэфызэшІокІэу Адыгэ Республикэм къэкІожых. Бэмэ адыгабзэр зэралэкІэмылым кыхэкІэу зэрагъэшІэжыным пылтых. Ясабийхэм, анахъ цыкІлэхэм къащегъэжыагъэу, ныдэльфыбзэр аІуалъхъаным анаІэ тет.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкэ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцІэ зыхъырэм шызэхашщгъэ драматическэ купыр ащкІэ яІэпыІэгъушІу. Урысые Федерацием изаслуженнэ артисткэу, АР-м инароднэ артисткэу Уджыхъу Марыет ащ ипаш.

— Тиреспубликэ къэзыгъэ-зжыгъэ Цурмыт Ирсин игукъэкІыкІэ мы купыр 2009-рэ илъэсым зэхэтщгъагъ, — еІо Уджыхъу Марыет. — НыбжыкІэхэм адыгабзэр ягъэшІэгъэныр, шІу ягъэлъэгъуэныр пшгъэрылъ шъхъаІэу ащ илагъ. Ау пэрыохъу зэфэшхьафхэм апкэ кыкІыкІэ тІлофшІэн зэ-

щыублагъэу 15-м нэсы. Тхъмафэм тІогъогогъо тызІокІэ. Сабыйхэм адыгабзэр ашІогъэшІэгъоныным пае джэгукІэ шІыкІэхэр ІэубытыпІэ тшІыгъэх. Фольклорыр чІэ зымыІэ псынэкІэчъэу адыгэ лъэпкыим иІ, ащ изэгъэшІэн мэхъанэшхо етэты. Адыгэ лъэпкыим итарихъ къафэтэІуатэ. Ащ нэмыкІэу урыс пшысэхэр адыгабзэкІэ зэдзэкІыгъэхэу къэшІынхэр тэгъэуцух. НыбжыкІэу дгъасэхэрэм фэгъэкІотэнхэр афэтымышІэу Іоф адэтшІэ, театрэм ищыІакІэ хэтэщэх. Ежъхэми ар ашІогъэшІэ-

гъон, тыгу кыдащас. Пчыхъзэхыхъэхэм ны-тыхэр къатэгъэблагъэх, ясабийхэм хэхъоныгъэу ашІыгъэхэр нэрылгъэу афэхъу. Охътэ кІэкІым кыкІлоцІ кІэлэцЫкІлэхэм хэхъоныгъэхэр ашІыгъэх, къэшІынэу «Бэлыдж» зыфІлорэм, едзыгъо кІэкІлэхэр кызэрагъэ-лъагъохэрэм тшІогъэшІэгъонэу тІаплъыгъ.

— НыбжыкІэхэм ащыщхэм адыгабзэр дэгъоу зэрамышІлэрэр шъэфэл. Нахъыжъхэми ялажъэ ащ хэлъэу сэлъытэ, — кыІуатэ Беданэкъо Замирэ. — Усэ цыкІлэхэм къащетэгъажъэшъ, къашІышт рольхэм макІэ-макІэу тафэкІо. БэмышІэу адыгабзэр зыфэкІыныгъэ кІэлэцЫкІлэхэр непэ упкІэпкІыгъэу мэгушыІэх. Ны-тыхэри, ныбджэгъухэри зыгъэхъазырынхэм къятэгъэблагъэх.

Кушъу Светэ КъТРК-у «Адыгеим» иІофышІ, къэгъэлъэгъонхэм апае орэдышъохэр егъэхъазырых. Ау кІэлэцЫкІлэм афэтхэрэ орэдусхэр зэрэмакІэхэм кыхэкІэу, орэдхэм якыыхэхын кІын къафэхъу. МэщфэшІу Гунэф я 3-рэ классым шеджэ. Усэхэр кыІонхэу икІас. Ятэшэу Нэдждэт ары апэрэу Марыет дэжъ къэзыщгъагъэр. Къыдеджэхэрэр зэкІэ ыш-ышыпхъухэм афигъадэхэу шІу елгъэгъух. Зырегъапшэ, щысэ тырехы икІэлэегъаджэ. Артисткэ хъунышъ, лъэпкэ театрэм Іоф шишІэнэу фай.

КІэлэцЫкІлэхэм сценэр якІас хъугъэ. Марыет икІэлэеджакІохэм ныбджэгъуныгъэ адыриІ. ЯупчІэжъгъу, гукъэкІ горэхэр яІэмэ, кыдегуащэх.

АгукІэ кыыхахыгъэм феджэх

Урысые Федерацием 2012-рэ илъэсыр тарихым и Илъэсэу шыхагъэунэфыкІы. Ащ кыдыхэ-лпытэгъэу Адыгэ къэралыгъо университетым тарихымкІэ ифакультет Іофтхъабзэ зэфэшхьафхэр щызэхашщэх. ЕджапІохэр ахэм чанэу ахэлажъэх, шІэныгъэу алэ-кІэлъыр аушэты.

ЗэкІэмкІи факультетым нэбгырэ 400 шеджэ. Студентхэм сэнэхъатэу кыыхахыгъэмкІэ гупшысэу яІэхэр зэдгъащІэмэ тшІоигъоу зафэдгъэзагъ.

МЭЩІЛЭКЪО Саидэ Нэчэрэ-зые гурыт еджапІэр кыухыгъ, я 4-рэ курсым шеджэ:

— Къоджэ еджапІэм сыщеджэзэ сикІэлэегъаджэу Лыхъурэе Светэ тарихым изэгъэшІэн шІу сигъэлъэгъуэ. Ащ сыкІырыпІызы, мы факультетыр кыыхъсхыгъ. Гурыт еджапІэм ебгъапшэмэ, мыщ ипрограммэ нахъ гъэшІэгъон. ТапэкІи гъэшІэгъо-ныбэ щысІэнэу сэгугъэ. Лъэпкэу узыщыщым, уихэгъэу ятарихъ дэгъоу шІэн фаеу сэлъытэ.

БЭЧЫР Заремэ Красногвардейскэ дэт гимназиер кыухыгъ, я 4-рэ курсым шеджэ:

— Апшгъэрэ еджапІэр ятІонэрэ унэ тфэхъугъ пІоми хъуцт. Іофтхъабзэхэу факультетым щызэхашщэхэрэм тахэлажъэ. ТикІэлэегъаджэхэр къэатымыгъэукІытэжъынхэм тыпылъ. ТапэкІи зэхашщытхэм тахэлэжъэным тыфэхъазыр. Тарихым ишыпкІанІэ зэзгъэшІэнэу сыфай.

Хъугъэ-шагъэхэр тэрэзэу къамытхыгъэхэу, нэпцІ зыхэлъ къэбархэмкІэ цыфхэр агъэгъуащэхэу кызырэхэкІлэрэм ыгъэгумэкІэхэу, адыгэмэ гъогоу къакулгъэр, ятарихъ чІыгу Олимпиадэ джэгунхэу 2014-рэ илъэсым щыкІоштхэм лъэпкыим чІыпІэу щыубытыщыр ашІэхэ ашІоигъоу ныбжыкІэхэр акІэупчІэх. БлэкІыгъэр куоу зышІэ зышІоигъо студентхэр бэ мэхъух. Адыгэмэ ятарихъ еджапІэхэм нахъ куоу щарагъэхъы зэрашІоигъор ныбжыкІэмэ кытаІуагъ.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр ШХОНЧЫБЭШІЭ Рузан.

Ным и Іэш Іугъ

«Ныр — нэ» еіо адыгъ гушылжым, ащ нахъ дэгъоу, нахъ занклэу ыкли зафэу хэтрэ цыфкли ным мэхъанэу илэр къэплжыын плъэкІыштэп. Бзылфыгъэм осэ ин зыфыратырэр Нэу зэрэщытыр ары. Ныр — зызакъу, адрэ пстэури ащ къешлжыгъ, епхыжыгъ. Джары, сз сишлшклэ, Адыгъ республикэ сэнэхъат хэгъэхъо институтым иіофышлэу Хъаудэкъо Шыхъамызэ илъэсрэ Іоф зыдишлагъэу, зхигъэуцогъэ тхылъ-Іэпылэгъум **«Ны закъор ары...»** цлэу зыкІы-фишлыгъэр. Урысыемклэ Ным и Мафэу шэклогъум и 25-м ехъулэу, тхылъыклэр къыдэ-кІыгъ, пчъагъэмклэ 500 мэхъу. Адыгъ Республикэм гъэ-сэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкІэ и Министерствэ бгъэфедэм хъунэу ылъытагъ. Тхылъ-Іэпылэгъур адыгабзэмрэ литературэмрэкІэ езыгъэджэхэр кІэлэгъаджэхэм, студентхэм ыкли еджаклэхэм атегъэпсыхъагъ. Ащ нарт эпосым, художественнэ произведение зэфэшхъафхэм къахъыгъэ анахъ пычыгъо дэгъухъу ным фэгъэхыгъэхэр, автор 50-мэ атхыгъэ усэхэр, поэмэхэр, рассказхэр, япчъагъэкІэ 200-м къехъоу, къыдэхъагъэх.

Тхылъым игушылапэ зытхыгъэр ежъ Хъаудэкъо Шыхъамыз ары.

«Цыфым и Дунай нэфынэ къежъаплэу илэр Ныр ары, псэ зыпытэу ащ къытехъухъагъэр зэкІэ ззыпхырэри Ныр ары. Ным илъфыгъэхэм шІульэгъу мыухыжъэу афыриІэр зэбгъэ-пшэн кІуачІэ шыІэп: Хым фэдэу куу, Чым фэдэу гъунэнчъ, Тыгъэм фэдэу укъегъэфабэ, уишыІэныгъэ гъогу къегъэнэ-фы, кІуачІэ къыпхелъхъэ, акъылыр Іашэу къыбгуелъхъэ. КІэ-клэу къэплон зыхъукІэ, Ныр — шыІэныгъэ», — еіо Хъаудэкъом. Джащ фэдэу, нымрэ тымрэ лъэпкэ плуныгъэмклэ мэхъанэу яІэм, Ным ишыІэныгъэ сабыым зэрэпхыгъэм, гъэза-плэу ащ фэхъухэрэм, кІэлэ-плуныр зэрэмыпсынклэм, ны дэгъоу ушытыныр зэрэкыным иамал къызэрихъэу ягугъу къышыгъ. Укъэзылфыгъэу, узыплугъэу, цыфы узышыгъэ Ныр ухэтми бгъэлъэпІэн, плэтын зэрэфаер гушылапэм шыкІыгъэтхыгъ. Хэти зыплугъэу, зылъжыгъэм фэдэ зэрэхъурэр Шыхъамызэ къеіо, гушыІэжъхэр бэу шысэу къы-хыхъэзэ.

«Тхылъым къыдэхъэгъэ тхыгъэмэ такытегушыІэн, зэхэтфынхэ, уасэ афэтшын гу-хэлъ тилагъэп, — лъегъэкІуатэ игупшысэ Хъаудэкъом, — ау шлэшхъуныгъэ пытэ зыфы-тиІэр титхакІомэ, нэбгырэ

пэпчъ ежъ иамал къызэрихъэу, илъэкІ къызэрихъэу, екллэ-клэ-еплъыклэ зэфэшхъафхэр ыгъэфедзэ, Ным иобраз икъэ-гъэлъэгъонклэ Іофышхо зери-шІэрэр ары...»

«Ны закъор ары...» зыфиІорэ тхылъыр нарт эпосым къы-хъыгъэ пычыгъуитІумэ къы-зэлъахы, ахэм къаклэлъэкІох титхакІохэу КІэрэщэ Тембот, Кэстэнэ Дмитрий, Еутых Аскэр, Пэрэныкы Мурат, Яхъулэ Сэфэр, Жэнэ Къырымы-зэ, Хъэдэгъэллэ Аскэр, Цуе-кыо Джэхъфар, нэмыкІыбэу адыгабзэкІэ ыкли урысыбзэ-кІэ Ным фэтхыгъэхэм япроиз-ведение пычыгъохэр, усэхэр, рассказхэр.

Тхылъым къыдэхъагъэх ныбжыкІэхэу тхэным зы-щызыушэтыхэрэм атхыхэрэм ашыщхэр.

Хъаудэкъо Шыхъамызэ зери-лбыгъэрэмклэ, мыщ фэдиз автор пчъагъэмэ ным фэгъэхыгъэу атхыгъэхэр кІэлэеджакІомэ, студентмэ, кІэлэегъаджэмэ, тхылъеджапІэмэ, тхылъеджэ-мэ аІэклэгъэхъагъэмэ ащ шІу-лэгъоу фыриІэр нахъ пытэшт, зыкыІэтышт, ахэм яеджэнкІи яІофшІэнкІи къызэрэшхъэ-пэштым уицыхъэ тебгъэллы хъушт.

Тхылъыклэр егъэджен-плу-ныгъэмклэ Іэпылэгъоу зэрэщы-

тыр къыдэтлбыгъэзэ, ежъ тхы-лбыр зытегъэпсыхъэгъэ егъэ-джакІохэм, студентхэм, еджа-кІохэм мы Іофшлагъэмклэ яшлшІхэр къызщыраІоты-

кІышт тхыгъэхэр къытІэкІэ-хъаным тежъ. Ным ІэшІугъэ фызиІэ пстэуми яшлшІ зафэу къаломэ, тигопэшт.

ДЗЭУКЪОЖЪ Нуриет.

ВETERАНЫМ ЕХЫЛІАГЪ

АР-м иветеранхэм я Совет ипэщэ ІэнатІэ джырэ уахътэ егъэцкІэ УІэшыгъэ КІуачІэ-хэм яветеранэу, полковникэу Къоджэ Аслъан Аюбэ ыкІом. Советым зэфэсэу джы иІэ-шттым тицыхъэ телъ а ІэнатІэр зэрэщырапэсышттым. Цы-фыбэ къыкІэупчІэ, телефо-нымкІи къытеох «сыд фэдэ шапсыгъэ чыла ар къыз-щыхъугъэр?» аІошъ. Ахэм джэуап ятэтыжы: Пшыжъ-хъабл (Шэуджэн район) къыз-щыхъугъэр, яти яни ащ шы-щых. КъэсэшІэжы Аслъан ятэ илъэсыбэрэ къэбыхъэблэ колхозэу Шэуджэным ыцІэ-

ышнахыжъэу Руслъани пол-ковникыгъ, летчикэу дзэм хэ-тыгъ. Ейскэ дэт авиаучилищэу Гагариным ыцІэ зыхъырэр къыухи, истребитель-бомбар-дировщикэу, апэрэ класс зилэ летчикэу къулыккур Москва щыхыгъ. Ливием иопшбогу къэ-зыухъумагъэхэм ащыщыгъ. Ащ игъашІэ ыухыгъ. Аслъан я 10-рэ классыр къызеух нэуж къалэу Тбилиси дэт команднэ-топыдзэ училищым щеджагъ.

Дзэ училищыр дэгъу дэдэкІэ къэзыухыгъэ офицер ныбжы-клэр къулыкку щыхынэу агъэ-кІуагъ къалэу Грознэм. Мото-шхончэо дивизион иІэгъэ еджэ-

Офицерым икъулыккыу гъогу

кІэ шыты-гъэм заом ыпэкІэ бух-галтер-шхъалэу Іоф зэрэщишІэ-щыгъэр.

А с л ъ а н

плэ взводым ипашэу агъэнэ-фагъ. Адыгэ кІалэм ыгу еты-гъэу къулыккур ыхыщтыгъ, ыгъасэхэрэр къыфэрэзагъэх, ежъыри агурылощтыгъ. Арэу-щтэу хэтзэ, изекІуакІэрэ иІэ-пІэсэныгъэрэ къыдалыгъэх, иІэнатІэкІэ дагъэкІолагъ. Топ дивизионным ипашэу агъэнэ-фагъ. Ауштэу къулыккур ыхы-зэ, офицер ныбжыкІэм гухэлъ ышыгъ ишІэныгъэхэм ахигъэ-хонэу. Ленинград дэт топыдзэ (артиллерий) академиеу Кали-ниным ыцІэ зыхъырэм щеджагъ. Ар къызеухым, тыхэгъэу идзэ округ зэфэшхъафхэм ащыла-гъ, топ Іофхэм япхыгъэу къулы-ккур ыхыгъ. Полкым пащэ фа-шыгъ. Анахъ пшырэлъ шхъа-Іэу зыфигъэуцужыщтыгъэр дзэкІоллым иІэпІэсэныгъэ зэрэ-хигъэхъоштымрэ ыгу къызэ-рэдиджэщтымрэ.

Нэужым Аслъан ракетыдзэ корпусым пащэ фашыгъ. А

ІэнатІэ иным адыгэ кІалэр къы-щыуцугъэп, нахъ дагъэкІолагъ. Ащ ыпшъэ ралъхъагъ ракет ыкли топыдзэ часть инхэу дзэм хэтхэм япэщэныр. А ІэнатІэ-шхор зифэшъуашэр генера-лын фае, ау полковникыцІэ зериІэзэ, а заулер зэрэзерища-гъэр щытхъукІэ фэплъэгъунэу цыт. ГенералыцІэ лъапІэ къы-фамышыгъэми, дзэ Іофхэмклэ иІэпІэсэныгъэ зыфэдэ шъып-ккэр зылэ илхъэм аригъэлъэ-гъугъ. А ІэнатІэшхор илъэс бэ-кІаерэ ыгъэцкІагъэу ежъ илъэ-ІукІэ дзэм къыхэкІыжыгъ.

Къоджэ Аслъан ветеранхэм яреспубликэ Совет илъэсым ехъурэ щылэжъагъ, тхъамэтэ гуадзэу Іоф ышлагъ. Арыр сэр-пыр зы кабинет тисэу Іоф зэ-дэтшлагъэти, а уахътэм къы-кІоцІ такыкъ горэкІи хъаулыеу щысэу гу лыстагъэп. Зыгорэ-хэр ренэу ытхыхэу, телефонкІэ ветеран Іофхэм арыгушыІэу, тапэкІэ шІэгъэн фаехэм зэра-пылбыр къыхъэщэу зэрэщы-тыгъэр ренэу сыгу къэкІыжы. Сыдэу щытми, илъэсыбэрэ дзэм хэтыгъэ офицерыр ти-щысэтехылапгъ.

Мызэгъэгум ар ветеран-хэм я Совет ипашэу агъэнэфэ-нэу зэрэрахъухъагъэр къэлэ ыкли район ветеран советхэм ятхъаматэхэм, джащ фэдэу за-омрэ ІофшІэнымрэ ахэтыгъэ нахыжъхэм гопэшхо ащы-хъугъ. ІофшІэныр зэрэригъэ-жъагъэм лъыпытэу ветеран организациехэм нэІуасэ зафи-шыгъ, къэлэ ыкли район адми-нистрациехэм япашэхэм ащы-щхэми залуигъэкІагъ. Апэу зэ-олапгъэхэм ащыщых къалэу Мыекъуапэ имэрэу М. Н. Чер-ниченкэмрэ Мыекъопэ район администрацием ипашэу Е. А. Ковалевымрэ. Ахэм ауж нэ-мыкІ районхэм анэсынышъ, ветеран советхэм япашэхэм адгъушыІэшт, район админист-рациехэм япашэхэми залуи-гъэкІэшт.

Аслъан дзэ къулыккым илъэс 33-рэ хэтыгъ. Илх ащ къэра-лыгъо тынхэу орденхэу «Знак Почета», «За военные заслу-ги», «За боевые заслуги», «Ор-ден Чести» зыфиІохэрэр ыкли медаль зэфэшхъафхэр. Генера-лэу Г. Трошевым итхылъэу «Моя война» зыфиІорэм пол-ковникэу А. Къуаджэм фэгъэ-хыгъэу къэбар гъэшІэгъонхэр дэтых, Кавказым шыкІогъэ зэо бырсырхэм ар зипэщэгъэ я 42-рэ корпусыр лІыгъэ хэлъэу зэрахэлэжъагъэр къыщыраІо-тыкІы.

ШЫМЫГЪЭХЪУ Мурат.
Адыгъ Республикэм иве-теранхэм я Совет ипрес-секретарь.

2012-р — ТХАКІОУ КІЭРЭЩЭ ТЕМБОТ И ИЛЪЭС

Илъэуж лІэшІэгъухэр зэпечых

Кошбэе Пщымафэ игукъэ-кыжхэм кызыррациорэм-кІэ, КІэрэщэ Тембот мырэу-щтэу кырилогъагъ: «Сэ къэз-гъэшІагъэм сызпылыгъэр адыгэ литературэм икъэ-бзагъ. Мардж, адыгэ лите-ратурэм ынапэ къэшъу-ухъум. Тилъэпкъ ямышы-кІэу хэлъыр, дэхагъэу, цы-фыгъэу тхэлъыр кызырэ-жъугъэлъэгъоштым шъу-наІэ тешъумыгъэкІ». Тем-бот мы игушыІэхэм опсэуфэ афэшъыпкъагъ, дэх имыІэу илъэпкъ фэлъжагъ.

КІэрэщэ Тембот иІэпІэсэ-ныгъэ иновеллэхэм нахъ нафэу къахэщыгъ. БлэкІыгъэм ицІыф ишэн-зекІуакІэхэр ІупкІэу кы-хгъэщыгъэнхэм, цІыф шэн-зэхэтыкІэхэр, цІыф гупшысэр социальнэ зэфыщытыкІэхэм япхыгъэу кыгъэлъэгъоштым, литературэ героир характер шыпккъэ шІыгъэным тхакІом Іофышхо дишІагъ. Цыф насы-пыр зэмызэгъыныгъэ куухэм, шыІэныгъэм икыныгъэо чЫ-пІэхэм апхырищызэ, психо-логическэу ушъэгъэ харак-терхэр повестхэу «Шапсы-гъэ пшъашъ», «Хъаджырэт», «Шахъомрэ пшъэшъэ пагэмрэ» ыкІи романэу «Шыу закъу» зыфиІохэрэм Тембот къащи-тыгъ. «Лыгъэ», «адыгагъ», «адыгэ хабз» зыфэпІощтхэм тарихъ, социальнэ ыкІи психо-логическэ лъэпсэ къэкІуапІэу яІэхэм тхакІор алыпІагъ, ыгъэунэфыгъэх. Ащ кыхэкІэу Тембот ихудожественнэ ыкІи истетическэ гупшысэ лы-хъужыныгъэ зекІуакІэр зишэн ижъыр адыгэм образ герой шъхъалэу шыхъугъ.

Зэоним фытегъэпсыхъэгъэ зэпытэу, мамыр ІофшІэным емысэгъахэу адыгэ шыум иоб-раз нахъыбэрэмкІэ я XIX-рэ лІэшІэгъум шыІэгъэ урыс ро-мантическэ литературэм кы-зырэгъэлъэгъорэ шІыкІэр КІэ-рашэм щигъэзыагъ. Ижъыр адыгэм ихудожественнэ зэфэ-хысыжыгъэ тип кытыным фэшІ КІэрашэм адыгэ шыум иІэныкыуакІэхэм якъызэ-Іухын зыфигъэзагъ. Ащ ына-Іэ зытыридзагъэр адигэм иІэкІоцІ дунай, игузэхашІ, иакъыл-гупшысэ ихэахъоны-гъэ анахъ мэхъанэ зилэ хабзэу хэлъхэр ары.

КІэрэщэ Тембот итарихъ ІофшІагъэхэм уасэ къазыты-рэмэ ащыщ хъугъэ-шІэгъэ шыпккъэхэм, ахэм ахэлъжэ-гъэ цыфхэм къапкырыкІэ зэрэтхэщыгъэр. ТхакІом иІэ-шІагъэхэм къащигъэлъагъорэр шыпккъагъэм пэблагъэ зы-шІырэ амалхэм ащыщ тари-хым кыхэхыгъэ лІыхъужъ-хэр зэригъэфедатгъэр. Ащ фэ-дэу зыцІэ къетІон тІэкІыш-тхэм ащыщ Хъатх Мыхъамэт иобразэу «Шапсыгъэ пшъа-шъэм» ыкІи Залэкъо Ерстэм иобразэу «Шыу закъом» къа-хафэхэрэр. Тарихым кыхэх-ыгъэ хъугъэ-шІагъэхэри къе-кІоу сюжетым Тембот хигъэ-хъагъэх. ГушыІэм пае, «Ша-псыгъэ пшъашъ» зыфиІорэ повестым чыпІэ гъэнэфагъэ щеубыты цыф кызырыкІо-хэм яшъхъафитныгъэ банэ фэгъэхыгъэ Бзыикъо заоу я XVIII-рэ лІэшІэгъум адыгэ чынальгъэм щырекІокІыгъа-гъэм. Адыгэ лъэпкъым шъхъа-фитныгъэр шІу зэрильэгъу-

рэр, шыІэкІэ гупсэфыр ихъо-псапІэу ащ зэрэфэбанэрэр кы-гъэлъэгъонымкІэ а заор зы-щышыІэгъэ уахътэр адыгэм итарихъ кызырэхихыгъэр тха-кІом амалышІу фэхъугъ.

Адыгэ шыум иобраз кызы-ІуихынымкІэ, лъэпкъым ита-рихъ тхыгъэу зэрэтимылагъэм кыхэкІэу, Тембот лъэпкъ гъа-шІэр кызыгъэлъэгъукІыр жэ-рыІо творчествэр ІэубытыпІэ ышІыгъ.

Зэфагъэм, цыфыгъэ лъагэм ибэнэкІо хъаджрэтэу зидауш лІэшІэгъухэр кызыпзычы-гъэм иобразкІэ социальнэ ыкІи тарихъ лъапсэу лъэпкъ нэша-нэхэм, зекІокІэ-гъэпсыкІэхэм афэхъугъэхэр Тембот кычІи-гъэщыгъ.

Герой пэпчэ социальнэ мэхъэнэ гъэнэфагъэм фегъэІо-рышІэми, КІэрэщэ Тембот осэшхо зыфишІэу, ренэу ына-Іэ зытетыгъэр героим ицІы-фыгъэ лъэныкыу. «ЦыІэны-гъэм ылъапсэ узиплърэм, анахъ уасэ зилэу шыІэр — цыфыгъэр, цыф шІульэгъур ары», — еІо КІэрашэм игероу Лаукъан. УзэрэцІыфыр, арэу зыхъурэм, цыфыгъэ пхэлъын зэрэфар сыдигъокІи зыщыб-гъэгъушъэ зэрэмыхъуштыр кыкІагъэтхы нэмыкІ героуе Къаймэт игушыІэхэми. «Цы-фэу укызалъфыгъэкІэ, пшъхъэ умыгъэпыутыжъ», — еІо ащ. ЦыІэныгъэм мэхъэнэ лъапсэу иІэмрэ цыфым цыфыгъэ пшъэрылъэу дунаим щыри-Іэмрэ язэхэфын тхакІом мэхъэнэ куу пкырылхъэ. «Цыф шыпккъэкІэ зызлытэжъын зыльэкІыштыр, — еІо геро-им, — а дунаим цыфым ыкІуачІэ нахъ зэрэщыпытэ-нымкІэ ыкІи, ащ пае, цыф об-ществэр нахъ тэрэзэу гъэпсы-гъэнымкІэ ыпсэ емыблэжъэу, ылъэкІыштым фэдизкІэ ащ

хэлажъэрэр ары ныІэп». А цыфыгъэ шапхъэхэм япэсы-гъэу мээекІох Къаймэти, Ла-укъани, Анцокъуи, ГъучІы-пси, Залэкъо Ерстэми. Мы-хэр адыгэ лэжъэкІо кызыры-кІом иэтическэ шапхъэхэм арэпсэу, ифэкъолІ напэ къэзы-ухъумэзэ лыгъэ зезыхъэхэрэр ары ахэм лъытэныгъэ зыфа-шырэр.

КІэрэщэ Тембот героим инэшанэ, идунээеплкъыкІэ кызыІуихынымкІэ Іэубыты-пІэ ышІыгъэмэ ащыщ адыгэ шъуашэр. Адыгагъэм изы ха-бзэу шыт цыфым иІокІэ-шІыкІэхэм адиштэу итеплъи дэхэн фаеу. СыдигъокІи цы-фэу зыдэмыплъыхыжъырэр аумысэу адыгэхэр тегушыІэх. Тембот зэрильгъэрэмкІи хэт-рэ цыф лъэпкъи икультура лъапсэ фэхъурэр итарихъ, иорэдхэр, ишъуаш. Шъуашэм цыф напэр зэригъэдахэу, зэ-ригъэшъуашІорэм тхакІор ренэу лыплъэщтыгъэ, уасэ фишІыштыгъэ. «Цыфмэ лъы-тэныгъэ зэрафэшІыштыр шІы-кІэм зыкІэ ащыщыр, — ыІо-щтыгъ ащ, — о пшъхъэкІэ узэрэзыдэплъыхыжъэу, уиІо-кІэ-шІыкІэхэм уазэрафэса-кыжъэу, уищыгъынкІи шын-кІэу узэрэщыгыри ащыщ... Хы-мэхэм апашъхъэ пакІошъ, уиунагъо исмэ апашъхы нахъ зэкІэупкІагъэу, нахъ лъэгъу-пхъэу, шысэтэхыпІэ ухъунэу узэрэщытыным уфэсакъын фае...». Ащ фэдэ еплъыкІэу цыф зэхэтыкІэм фырилагъэр ары Тембот героим исурэт икъэтын мэхъанэшхо зыкІы-ритырэр. «Шъуашэм уахэщэ, акъылым уакъыхэщыжъы» зэраІоу, КІэрашэм апарашІэу илІыхъужъ теплъэ дахэкІэ та-пашъхъэ кырегъэузо, еІланэ иІэкІоцІ дунай тыхэщэ, ащ ибаигъэ рытегъэлъэгъукІы.

Адыгэ шыум итеплъэ кы-зыгъэкъужърэмэ ащыщыгъ шъу зытесым игъэпсыкІи. ЯтІокІэнэрэ лІэшІэгъум кы-нэсэу зекІон ыкІи хызмэт зе-хъан ІофымкІэ адыгэхэм шыр агъэфедэу зэрэщытыгъэм кы-хэкІэу, ащ осэшхо зэрэфашІы-щтыгъэр, шы тегъэпсыхъагъэ утесыныр шъуашэу зэралъы-тэщтыгъэр КІэрашэм игъэкІо-тыгъэу кыыригъэлъэгъукІыгъ. Арэуштыгъэ игерой пэпчэ ищы-Іэныгъэ шым чыпІэ ин щы-убытэу, кыырыкІоштыр ащ епхыгъэ шыпккъэу зэрэхъу-рэм КІэрашэм иновеллэхэм шыр герой ащишІыгъ. Лы-хъужъ шъхъалэм имыІахъ лы-ягъэу ащ икъэтхыхъан нэ-кІубгъуабэ тхакІом тыригъэ-кІодагъ, инэшэнэ гъэнэфагъэ-хэр кыхыгъэщыгъэх: ар Іуш, хъалэл, кІочІэшху, ныбджэ-гъушІу. Цыф портретнэ харак-теристикэр угу кыгъэкІэу шым итеплъи игъэкІотыгъэу Тембот кыытхыхъагъ.

Художественнэ кІуачІэу КІэрашэм итхыгъэмэ ахэлъыр, итхыгъэхэм ахэт цыфхэм яшэнхэр кызырритхэрэр, сю-жетыр зэригъэпсырэр, дуна-им изытет кызырритхэрэр кызыдэплъытэкІэ, КІэрэщэ Тембот итхыгъэхэр уахътэм зэрэдэкІощтхэм щэч гори хэп-лхъажъырэр.

КІэкІэу къэпІон хъумэ, КІэ-рэщэ Тембот итворчествэ зэ-фэхъысыжъэу тигъэшІырэр на-фэ: тхакІом иІэшІагъэхэм шІум, зэфагъэм, шыпккъагъэм, гу-кІэгъум, лыгъэм еплъыкІэу ижъыкІэ кыщегъэжъагъэу адыгэхэм афыраІагъэм ты-щагъэгъуазэ, шэн-зекІокІэ, цыф-зэхэтыкІэ шапхъэу шы-Іагъэхэри, лъэпкъым хъопса-пІэу, гугъэ-гупшысэу илагъэри кытагъашІэ. Ары ащ итвор-чествэ лъэпкъ зэхашІэм икъэ-кІопІэшхоу зыкІэхъугъэр, непэ кызынэсыгъэми итхыгъэхэм шІэныгъэ-пІуныгъэ кыбатэу, тызІэпашъу гушъхъэгъомылэ зыкІытфэхъухэрэр.

ШЪХЪЭЛЪХЪО Дарико.

ЯмэфэкІ хагъэунэфыкІыгъ

Адыгэкъалэ иветеранхэм яорганизацие зызэхаша-гъэр илъэс 25-рэ хъугъэ. Ащ фэгъэхыгъэ мэфэкІ зэхэхъэу яІагъэм заомрэ ІофшІэнымрэ яветеранхэр, къэлэ администрациемерэ республикэм иветеран организациемерэ япашъхэр, къалэм иІофшІагъэхэм ыкІи общественнэ организациемерэ яІыкІохэр хэлэ-жъагъэх.

Къалэм иветеранхэм я Со-вет итхъаматэу Джэндэрэ Мос-сэ мэфэкІ зІуІкІэм пэублэ псэ-лэ кІэкІэу кыыщишІыгъэм кызыррациуагъэмкІэ, яве-теран организацие нэбгы-рэ 1400-м ехъу хахъэ. Ахэм ащыщэу 18-р заом хэлэжъагъ, 254-р тылым шылагъ, нэбгы-рэ миным къехъурэр Іоф-шІэным иветеран. Ахэр пэуб-лэ ветеран организациемерэ Хъодэ Сэфэр, Любовь Меш-ковар, Пэнэшъу Щамсуди-нэ, ЦыкІу Мухъдинэ ыкІи

Шъхъащэкъо Кларэ зипашъхэм ахэтых. НыбжыкІэхэм Іоф адэзышІэрэ комиссиеу зэха-щагъэр егъэджен-пІуныгъэм иветеранэу Хъахъуко Мирэ хъупхъэу егъэлажъэ.

— Сызипэщэ ветеранхэм я Совет къэлэ администрациемерэ зэгурыІоныгъэ дыриІэу Іоф-шІэнхэр зэхэщэ, — еІо Джэн-дэрэ Мосэ. — Къалэм имэ-рэу Хъатэгъу Налбый ренэу ынаІэ къыттет, къытхэт, тІорэ тишІэрэ зэхэлъэу тызэдла-жъэ. Джащ фэд, гъэсэныгъэм,

культурамерэ ягъэІорышІагъэхэми, нэмыкІ къулыкъушІагъэхэми зэгурыІоныгъэ адытиІ. Заом иветеранхэр тиеджапІэхэм ре-нэу ащэлэх, яхэкІэ лъапІэх. Тиветеран нэбгырэ 15 Ады-гэкъалэ ицІыф гъэшІуагъэх. Ащи нафэ кешІы тиветеран-хэр щысэтэхыпІэу зэрэпсэухэ-рэр, зэрэлажъэхэрэр.

Илъэс къэс ТекІоныгъэм и Мафэ ехъулэу зэхашъэрэ ав-топробегым икІэщакІохэм ащыщ къалэм иветеранхэм я Совет. Іофыгъо шъхъалэу зэ-рихъэхэрэм ащыщ зэкъош-ныгъэр гъэпытэгъэным мы-шъыжъэу Джэндэрэ Мосэ зэ-рэпылър. Ащ фэшыхъат Теу-цожь ыкІи Тэхъутэмыкъое рай-онхэм яветеран организацие-хэм ямызакъоу, ягъунэгъу

Псыфэбэ районымерэ Крас-нодаркІэ Карасунскэ округым-рэ янахыжъхэм зэгурыІо-ныгъэ-блэгъэныгъэ адыраІэу зэдэлажъэхэу зэрэщытыр.

МэфэкІ зІуІкІэм хэлэжъа-гъэх ыкІи кыыщыгушылагъэх Адыгэкъалэ имэр иапэрэ гуа-дзэу Кушъу Славик, респу-бликэм иветеранхэм я Совет итхъаматэ ипшъэрылхэр зы-гъэцэкІэхэрэ Къоджэ Аслъан. Джащ фэдэу зІуІкІэм кыыщы-гушылагъэх, яІофшІэнхэр на-хышІоу зэхашъэхэу зэрэпсэ-уштыр кыышІауагъ Адыгэ-къалэ инахыжъхэм я Совет итхъаматэу Іэшынэ Казбек, ветеранхэм яублэпІэ органи-зациемерэ куытырэу Псэкъупсэ-рэ къуаджэу Хъалъэкъуаерэ ащызэхэщагъэхэм япашъэхэу

Любовь Мешковамрэ Хъодэ Сэфэррэ, заом иветеранэу Іэ-шынэ Сэфэрбый, къалэм гъэ-сэныгъэмкІэ игъэІорышІапІэ иІэшъхъэтетэу ТхъалІ Махъ-мудэ, нэмыкІхэри.

ИкІэухым Кушъу Славикрэ Джэндэрэ Мосэрэ ветеран организациемерэ иІофшІэн ча-нэу хэлэжъэрэ нэбгырэ 28-мэ ахъщэ шІухъафтынхэр, щыт-хъу тхыльхэр аратыгъэх. Ахэм ащыщых къэлэ гъэзетэу «Зы-кІыныгъэм» иредактор шъхъа-Іэу НатІэкъо Аминэт, къалэм гъэсэныгъэмкІэ игъэІорышІа-пІэ шылажъэхэрэр, апэрэ ыкІи ятІонэрэ гурыт еджапІэхэм япашъхэм ягуадзэхэу Къэдэ Иринэрэ Кушъу Марыетрэ.

Нэужым мэфэкІ зэхэхъэм хэлэжъагъэхэм лъэпкъ куль-турэм и Унэрэ искусствэхэм якІэлэцІыкІу еджапІэрэ яІофы-шІэхэм концерт къафатыгъ.

НЭХЪЭ Рэмзан.

ЛЪЭПКЪ ЗЭДЭПСЭУНЫГЪЭМРЭ ШЫЛЭНЫГЪЭМРЭ

Фэхъазырэу Зэлуклэшхом макло

Адыгэ Республикэм щыпсэурэ къэндзалхэм зэхашэгъэ купэу «Дуслыкым» ипашэу, Мыекъяупэ инароднэ депутатхэм я Совет идепутатэу, Адыгеим изаслуженнэ врачэу Алям Ильясовыр гъогу чыжъэ зыщытехъаным гуцылэгъу тыфэхуыгъ. Къэндзалхэм я Дунэе зэлуклэшхоу Казань щыклоштым зэрэхэлэжьэщтым кытегушылэнэу тельэлугъ.

— Дунаим щыпсэурэ къэндзалхэм Зэлуклэшхор ятфэнэрэу зэхашэ, — кълэуатэ Алям Ильясовым. — Лъэпкъ культурэм, гъэсэныгъэм, нэмыкхэм татэгущылэшт, зэхэхэ гъэшлэгъонхэм тахэлэжьэшт.

— Татарстан зэхъокыныгъэшлэхэр фэхъух, Казань идэхагъэ хэхъо. Арэу щытми, шъузэщытхъужыным изакъоп ныла Зэлуклэшхом шъузыклеклауалэрэр?

— Къэндзалхэр итэкъухагъэхэу дунаим щэпсэух. Ныдэльфыбзэр зэрагъэшлэныр псынклэ къафэхурэп. Тызыхэс лъэпкъхэм зэхъыныгъэу адытилэхэм, шылэныгъэм кызыдихырэу Иофыгъохэм, тигумэклхэм татэгущылэшт.

— Алям, Зэлуклэшхом гуцылэ кыщыуатмэ къэпшоштым уегупшысагъа?

— Казань щыклорэ зэлуклэшхомэ сигуапэу сыдигъуи сахэлажъэ. Апэрэхэм сашышэу гу-

шылэ кысаты. Адыгэ Республикэр къэндзалхэм ашлэ. Дунаим щыцлэрыло къралыгъо орэдыло-кърэшъокло ансамблэу «Ислъамыер» Татарстан рагъэблагъэ, концерт игъэклотыгъэхэр кыщытехъ. Адыгеим лъэпкъыбэ зэрэщыпсэурэр, къэндзалэу исхэм ящылэклэ, нэмыкхэр къафэслотэщтых.

— Къэндзалхэм ялъэпкъ культурэ имузей Мыекъяупэ кыщызылауахыгъ, яныдэльфыбзэ зыщызэрагъэшлэшт еджапли ял, адыгабзэр зышлэу ахэтыр маклэп...

— Нурбий, Адыгеим рэхъатныгъэу щытилэм фэшл республикэм и Шышъхъэу Тхъаклушынэ Аслъан Иофыгъуабэ зэригъэцаклэрэр Казань сызыклоклэ къафэслотэшт. Премьер-министрэу Къумпыл Мурат гъогу тызыщытехъаным зэхэщэн Иофыгъохэмклэ ишлуагъэ кытитыгъэ-кыгъ, тыфэраз. АР-м лъэпкъ Иофхэмклэ, Іэклыб къралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм

адырлэ зэхъыныгъэхэмклэ ыкли кърбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет итхъаматэу Шъхъэлэхъо Аскэр кытклэупчлэ къродьерэп. КІэщакло кытфэхъузэ, зэмылэпкъэгъухэр зэхэщэх, сыдигъуи кыдгот. Адыгэ Хасэм тырагъэблагъэ, зэкъошныгъэм игъэпытэн, фэшъхъафхэм татэгущылэ. Адыгэ Хасэм Иофыгъо гъэшлэгъонхэр кыщылэтых.

— Адыгэ быракъым, адыгэ шъуашэм ямафэхэр, хэкум кърэзыгъэзэжыгъэмэ я Мафэ, нэмыкхэр тиреспубликэ игъэклотыгъэу шыхагъэунэфыкыхэу аублагъ.

— Адыгэ Республикэм зэхэхэ гъэшлэгъонэу шызэхашэрэмэ тиорэдыло ансамблэ ахэлажъэ, мэфэкл зэхэхэмэ тигуапэу ташэуджы. Адыгеим имэфэклхэм лъэпкъхэр зэфашэх. Узыхэс лъэпкъым итарихъ, икультурэ дэгъоу пшлэхэ зыхъуклэ, лъытэныгъэу фэшлырэм хэхэщт, зэфыщытыклэхэри пытэщтых. Арышъ, Казань кыщыслюштыр маклэп, «сыушъагъэу» гъогу сытехъэ.

— Гъусэ уилэба?

— Татомир Рамис сигъусэщт, къэндзалыбзэмклэ ар клэлэгъадж. Тищыклэгъэ тхылхэр Татарстан кыщытатых. Рамис клэлэгъаджэмэ, бзэр ззыгыашлэ зышлэоигъомэ алуکلэн имурад.

— Мыекъяупэ идепутатмэ уащы, медицинэм илофышлэу ущыт. Уахътэр пфэкекъяу?

Алям мэщхы, джэуапыр кы-зэритыжыщтым бэшлагъэу фэхъазырыгъэу кыттыхъуыгъ.

— Угуклэ умырэхъат зыхъуклэ, узыдэшъхъахыжыщтэп. Сэ ныбджэгъубэ сйлэшъ, сагъэзэщырэп. Пфэмыгъэхурэ Иофшлэныр уахътэр зэрэфимыкърэм теплъхъаныр тэрэзылоп.

— Казань ныбджэгъухэр, нэлуасэхэр шыуилэхэ?

— Футбол командэу «Рубин» зыфиорэм сыфэгумэклэ къродьерэп. Натхъо Бибарс, Виталий Калешиныр, нэмыкхэри сэшлэх, салоклэ. Сыгу кърэо ахэр Казань зэрэщысымылгъэуштыр, Европэм и Кубок фэгъэхыгъэ зэлуклэгъум хэлэжьэхэу гъогу техагъэхэу кысагуагъ.

— Зэлуклэшхом дэгъоу ухэлэжьэнэу, уимурадхэр кыбдэхъунхэу пфэтэлэ.

— Тхъауегъэпсэу. Сурэтым итыр: «Дуслыкым» ипашэу Алям Ильясовыр.

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

«Ислъамыем» зегъэхъазыры

Адыгэ Республикэм и Къралыгъо орэдыло-кърэшъокло ансамблэу «Ислъамыем» Урысыем и Правительствэ ишлухъафтын, медалэу «Адыгеим и Шытхъузежъэр», нэмыкхэри кыфагъэшъошагъэх. Олимпиадэ джэгунхэу Лондон мыгъэ шыклуагъэхэм, Татарстан, Урысыем ишъолгырхэм концертхэр къащытехъэх. Художественнэ пашэу, композитор цлэрылоу Нэхэе Аслъан тызэрэщигъэгъозагъэу, Налчык, Краснодар, Шэрджэскалэ «Ислъамыем» ипчыхъэзэхэхэхэр ащыклоштых. «Бзыккьо заом» техыгъэ апэрэ адыгэ оперэр гъунэгъу краимрэ кърэош республикэхэмрэ къащигъэлэгъошт. Ансамблэм хэтмэ зэлуклэгъухэм сафагъэхъазыры.

Сурэтым итхэр: «Ислъамыем» икърэшъуаклохэр.

АТЛЕТИКЭ ОНТЭГЪУР

Илъэс кърэс зэхашэ

Ныбжыкклэхэр спортым пыцэгъэнхэм, икъроджэ гупсэу Улапэ атлетикэ онтэгъумклэ зыгъэсаплэ кыщызылауахыгъаным Пшыккэнэ Аслъан илахышлу хишыхагъ. Идунай ыхъожыгъэмэ, илофшлагъэклэ кытхэт. Илъэс кърэс ащ фэгъэхыгъэ шлэжэ зэнэ-кърэоу Улапэ шызэхашэрэм Адыгэ Республикэм иныбжыкклэхэр хэлажэх.

Атлетикэ онтэгъумклэ къуаджэм щыклогъэ зэнэкърэоуым апэрэ чыплэхэр кыщыдэзыхыгъэхэр: Хъалгъэко Батыр — Хъатыгъужыкъяуае щыщ, Бобров Юрий, Кочконян Арутюн — Штурбинэм зыщагъасэ, Беда-нэко Тимур, Шхончыбэшлэ Руслан, Пэшгу Аскэр, Къумыкту Аслъан, Шъэожэ Алий, Шхончыбэшлэ Заур — зэклэри Джамбэчые щыщых, Хъышт Хъазрэт-бий — Кошхъабл, Цышэ Мурат — Улапэ щэпсэу, Чэужэ Артур — Красногвардейскэ зыщегъасэ.

Къалэу Мыекъяупэ, Красногвардейскэ, Теуцожэ, Кошхъэблэ, Шэуджэн районхэм яныбжыкклэхэу 1995-рэ илъэсым ыкли ащ ыуж кърэхъугъэ клалэхэр Улапэ

щызэнэкърэоуыгъэх. Адыгэ Республикэм атлетикэ онтэгъумклэ икълэцкыкы-ныбжыкклэ спорт еджаплэ ипашэу, РСФСР-м изаслуженнэ тренерэу Хъуажэ Мэджыдэ зэрилгытэрэмклэ, ныбжыкклэхэм ухъазырыныгъэ дэгъу къагъэлэгъуагъ, къроджэ спортым нахъ зиушъомбгъуным, спортым итарихъ ныбжыкклэхэм ашлэным фэшл ащ фэдэ зэнэ-кърэоуыгъэхэм шлуагъэ къаты.

Улапэ щыклогъэ зэлуклэгъум изэхэщэнклэ Іэпылэгъу къафэхъугъэхэ Бгъошэ Заур, Екатерина Макинам, Хъуажэ Аслъан гъэзетымклэ «тхъашъуегъэпсэу» ятложы ашлэоигъоу спортсменхэр, Пшыккэнэ Аслъан дэгъоу зышлэцтыгъэхэр кытэлэгъуыгъэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ Иофхэмклэ, Іэклыб къралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм адырлэ зэхъыныгъэхэмклэ ыкли кърбар жъугъэм иамалхэмклэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

**Редактор
шъхъалэр**
**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редактор
шъхъалэм
иапэрэ гуадзэр**
**МЭШЛЭКЪО
Саид**

**Редактор
шъхъалэм
игуадзэр —
пшъэдэжыжъ
зыхырэ
секретарыр**
**ХЪУРМЭ
Хъусен**

**Редакциер
зыхъашлэр:**
385000,
кър. Мыекъяупэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэжыжъ зы-
хырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхъаты-
гъэр:**
Урысые Федерацием
хэутын Иофхэмклэ,
телерадиокезтын-
хэмклэ ыкли зэлгы-
Іэсыклэ амалхэмклэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чылплэ гъэоры-
шлэп, зэраушыхъа-
тыгъэ номеры
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кър. Мыекъяупэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
4167
Индексхэр
52161
52162
Зак. 3519**

Хэутыным
узщыклэтхэнэу щыт
уахътэр
Сыхъатыр 18.00
Зыщыклэтхэгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр 18.00